

KOMPARÁCIA PAUŠÁLNYCH VÝDAVKOV SZČO V SR A ČR

Bratislava 2023 | SBA

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky fond regionálneho rozvoja
OP Integrovaná infraštruktúra 2014 – 2020

MINISTERSTVO
DOPRAVY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

MINISTERSTVO
HOSPODÁRSTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Vydavateľ: Slovak Business Agency

© SBA, Bratislava, 2023

Všetky práva vyhradené.

Údaje, ktoré sú obsahom tejto publikácie, je možné použiť len s uvedením zdroja.
Neprešlo jazykovou úpravou.

Obsah

Zoznam tabuliek a grafov	4
Zoznam skratiek	5
Úvod	6
1 Legislatívny vývoj paušálnych výdavkov v SR a ČR	7
1.1 Legislatívny vývoj na Slovensku.....	7
1.2 Legislatívny vývoj v Českej republike	9
2 Súčasná podoba paušálnych výdavkov a ďalších foriem uplatňovania výdavkov SZČO v SR a ČR	15
2.1 Uplatňovanie paušálnych výdavkov v SR.....	15
2.2 Vedenie daňovej evidencie v SR.....	16
2.3 Vedenie jednoduchého účtovníctva v SR.....	16
2.4 Vedenie podvojného účtovníctva v SR	17
2.5 Uplatňovanie paušálnych výdavkov v ČR.....	17
2.6 Vedenie daňovej evidencie v ČR.....	19
2.7 Vedenie účtovníctva v ČR.....	19
2.8 Režim paušálnej dane v ČR.....	20
2.9 Prechod medzi uplatňovaním paušálnych výdavkov a vedením daňovej evidencie .	24
3 Komparácia uplatňovania paušálnych a skutočných výdavkov SZČO v SR v porovnaní s ČR	25
3.1 Komparácia uplatňovania paušálnych výdavkov SZČO v SR v porovnaní s ČR.....	34
4 Navrhovaná zmena maximálneho limitu paušálnych výdavkov SZČO v SR	36
5 Príklady dobrej praxe v oblasti uplatňovania paušálnych výdavkov vo vybraných krajinách	44
Záver	47
Zoznam príloh	51
Zoznam použitej literatúry	52

Zoznam tabuliek

Tabuľka 1: Prehľad zmien v uplatňovaní paušálnych výdavkov v SR za obdobie 2004– 2017..9	
Tabuľka 2: Prehľad zmien v uplatňovaní paušálnych výdavkov v ČR za obdobie 2005 – 2019	13
Tabuľka 3: Maximálne limity pri uplatňovaní paušálnych výdavkov v ČR	18
Tabuľka 4: Výška paušálnej dane v podmienkach ČR za rok 2022.....	20
Tabuľka 5: Porovnanie spoločných výhod a nevýhod v SR a ČR pri uplatňovaní paušálnych výdavkov a skutočných výdavkov.	23
Tabuľka 6: Výpočet daňovo-odvodového zaťaženia pri aktuálnom max. limite a navrhovanom max. limite paušálnych výdavkov (60 %) a skutočných výdavkov v SR za rok 2021	30
Tabuľka 7: Výpočet daňovo-odvodového zaťaženia pri zohľadnení daňového bonusu a NČZD na manželku pri aktuálnom max. limite paušálnych výdavkov (60 %) a skutočných výdavkov v SR za rok 2021	31
Tabuľka 8: Výpočet daňovo – odvodového zaťaženia pri aktuálnom max. limite paušálnych výdavkov (60 %) a skutočných výdavkov v ČR za rok 2021	32
Tabuľka 9: Výpočet daňovo-odvodového zaťaženia pri zohľadnení daňového bonusu a zľavy na manželku pri aktuálnom max. limite paušálnych výdavkov (60 %) a skutočných výdavkov v ČR za rok 2021.....	33
Tabuľka 10: Výpočet daňovo-odvodového zaťaženia pri uplatňovaní paušálnych výdavkov v SR a ČR za rok 2021	34
Tabuľka 11: Porovnanie daňovo-odvodového zaťaženia pri uplatňovaní paušálnych výdavkov v SR a ČR za rok 2021.....	35
Tabuľka 12: Návrh maximálneho limitu paušálnych výdavkov pri zohľadnení vývoja inflácie (2017-2024)	36
Tabuľka 13: Vplyv navrhovaného maximálneho limitu paušálnych výdavkov na spôsob uplatnenia výdavkov SZČO s príjmom do 49 790 Eur na základe podaných daňových priznaní za rok 2021.....	39
Tabuľka 14: Vplyv navrhovaného maximálneho limitu paušálnych výdavkov na spôsob uplatnenia výdavkov SZČO s príjmom nad 49 790 Eur na základe podaných daňových priznaní za rok 2021	41

Zoznam grafov

Graf 1: Vývoj počtu SZČO v podmienkach SR za obdobie 2010 – 2021, vrátane vplyvu najvýraznejších legislatívnych zmien	26
Graf 2: Spôsob uplatňovania výdavkov SZČO na základe daňového priznania v SR za rok 2020	26
Graf 3: Vývoj počtu SZČO v SR podľa spôsobu uplatňovania výdavkov na základe daňových priznaní (2015-2020)	27
Graf 4: Vývoj počtu SZČO v podmienkach ČR za obdobie 2010 – 2021, vrátane vplyvu najvýznamnejších legislatívnych zmien.....	27
Graf 5: Spôsob uplatňovania výdavkov SZČO na základe daňových priznaní v ČR za rok 2020	28
Graf 6: Podiel SZČO podľa výšky uplatňovania paušálnych výdavkov na základe daňových priznaní v ČR za rok 2020	28
Graf 7: Vývoj počtu SZČO podľa spôsobu uplatňovania výdavkov na základe daňových priznaní v ČR (2015-2020).....	29

Graf 8: Vývoj počtu SZČO podľa výšky uplatňovania paušálnych výdavkov na základe daňových priznaní v ČR (2015-2020).....	29
Graf 9: Spôsob uplatňovania výdavkov SZČO na základe daňového priznania v SR za rok 2021	37

Zoznam skratiek

CZK	Česká koruna
ČR	Česká republika
DP	Daňové priznanie
DPH	Daň z pridanej hodnoty
EÚ	Európska Únia
FO	Fyzická osoba
K.S.	Komanditná spoločnosť
MF ČR	Ministerstvo financií Českej republiky
MF PL	Ministerstvo Finansów Polska
MF SR	Ministerstvo financií Slovenskej republiky
MSP	Mikro, malé, stredné podniky
NBS	Národná banka Slovenska
NČZD	Nezdaniteľná časť základu dane
OSVČ	Osoba samostatne výdělečně činná
PLN	Poľský zlotý
PO	Právnická osoba
SBA	Slovak Business Agency
SKK	Slovenská koruna
SR	Slovenská republika
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
SZČO	Samostatne zárobkovo činná osoba
ÚJ	Účtovná jednotka
V.O.S.	Verejná obchodná spoločnosť

Úvod

Cieľom predmetnej analýzy je porovnanie legislatívneho vývoja v súvislosti s uplatňovaním paušálnych výdavkov v SR a ČR a jeho vplyvu na vývoj počtu SZČO a SZČO uplatňujúcich paušálne výdavky v uvedených krajinách. Vzhľadom na to, že okrem uvedeného spôsobu uplatňovania výdavkov majú samostatne zárobkovo činné osoby v SR a ČR možnosť uplatniť aj skutočné výdavky, analýza porovnáva výhody a nevýhody plynúce z oboch spôsobov uplatňovania výdavkov. Modelové príklady v rámci predmetnej analýzy poukazujú na ďalšie faktory, ktoré okrem výberu spôsobu uplatňovania výdavkov ovplyvňujú daňovú povinnosť a výsledné daňovo-odvodové zaťaženie samostatne zárobkovo činných osôb, ako v SR, tak aj v ČR. Súčasťou analýzy je navrhovaná zmena maximálneho limitu paušálnych výdavkov v SR. Stručná prezentácia best practices v oblasti uplatňovania paušálnych výdavkov za vybrané krajiny prispieva k ucelenému pohľadu na riešenie problematiky paušálnych výdavkov, pričom sú zároveň inšpiráciou pre ich uplatňovanie v podmienkach SR.

Záujem o vykonávanie samostatne zárobkovej činnosti je čiastočne ovplyvnený okrem iného výškou daňovo-odvodového zaťaženia, ktoré odzrkadľuje aj výber určitého spôsobu uplatňovania výdavkov.

Začínajúce ako aj existujúce samostatne zárobkovo činné osoby majú možnosť v SR, ako aj ČR uplatniť paušálne výdavky, t. j. sumu určenú percentom z dosiahnutého príjmu alebo skutočné výdavky, t. j. na základe vedenia daňovej evidencie alebo jednoduchého či podvojného účtovníctva. Uvedené spôsoby uplatňovania výdavkov prinášajú pre samostatne zárobkovo činné osoby ako výhody, tak aj nevýhody.

Vzhľadom na to, že vedenie účtovníctva je z hľadiska legislatívy a tiež administratívy náročné, hlavným zámerom pri zavádzaní paušálnych výdavkov do praxe bolo zníženie administratívnej záťaže pre MSP, najmä pre samostatne zárobkovo činné osoby. Paušálne výdavky tak bolo možné chápať nielen ako nástroj pre zjednodušenie vykazovania výdavkov začínajúcich, ale aj existujúcich podnikateľov. Výsledkom bolo, že paušálne výdavky si tak mohli uplatňovať aj samostatne zárobkovo činné osoby dosahujúce vyššie príjmy, čo v konečnom dôsledku malo negatívny vplyv na štátny rozpočet krajiny. Okrem toho dochádzalo k zvýhodneniu vyššie príjmových samostatne zárobkovo činných osôb v porovnaní so samostatne zárobkovo činnými osobami dosahujúcimi nižšie príjmy, a to najmä z hľadiska rozdielného pomeru daňovej povinnosti. Z uvedených dôvodov bolo prijaté veľké množstvo legislatívnych zmien, ktoré sprísnilo podmienky uplatňovania paušálnych výdavkov v analyzovaných krajinách.

Pre účely naplnenia cieľa predmetnej analýzy sa prvá kapitola podrobnejšie zaoberá problematikou paušálnych výdavkov v SR a ČR z hľadiska legislatívneho vývoja od roku 1993, kedy boli paušálne výdavky zavedené v oboch krajinách do praxe. Druhá kapitola sa venuje porovnaniu výhod a nevýhod pri uplatňovaní paušálnych a skutočných výdavkov a ich súčasnej podobe v SR a ČR. Prezentované zjednodušené modelové príklady v rámci tretej kapitoly poukazujú na dôležitosť zohľadnenia, ako spôsobu uplatňovania výdavkov, tak aj povinných platieb na sociálne a zdravotné poistenie, daňových zliav a zvýhodnení, ktoré v konečnom dôsledku ovplyvňujú daňovú povinnosť a celkové daňovo-odvodové zaťaženie samostatne zárobkovo činných osôb v podmienkach SR a ČR. Súčasťou tretej kapitoly je načrtnutá zmena v podobe navýšenia maximálneho limitu pri uplatňovaní paušálnych výdavkov v SR. Posledná kapitola prispieva k ucelenému pohľadu na analyzovanú problematiku paušálnych výdavkov prostredníctvom príkladov dobrej praxe za vybrané krajiny EÚ.

1 Legislatívny vývoj paušálnych výdavkov v SR a ČR

Paušálne výdavky boli zavedené do praxe na Slovensku aj v Českej republike v roku 1993. V rámci oboch krajín pojem paušálne výdavky definuje zákon o dani z príjmu. V nasledujúcej časti sú prezentované najdôležitejšie legislatívne zmeny v rámci analyzovaných krajín, ktoré ovplyvnili podmienky uplatňovania paušálnych výdavkov.

1.1 Legislatívny vývoj na Slovensku

V roku **1993 nadobudol účinnosť zákon 286/1992 Zb. o dani z príjmov**, prostredníctvom ktorého nová forma dane z príjmov fyzických osôb (ďalej len „FO“) a právnických osôb (ďalej len „PO“) nahradila pôvodné platné druhy dane z príjmu. Jednalo sa o daň z príjmov literárnej a umeleckej činnosti, pôdohospodársku daň, dôchodkovú daň, odvod zo zisku a daň zo mzdy. Pojem paušálne výdavky sa vzťahoval výlučne na daň z príjmov FO podnikateľa (ďalej len „SZČO“¹). Išlo o daňovo uplatniteľné výdavky určené percentom z dosiahnutých zdaniteľných príjmov za zdaňovacie obdobie, pričom boli členené v závislosti od predmetu podnikania. Hlavným dôvodom zavedenia paušálnych výdavkov bolo zníženie administratívnej záťaže SZČO s dôrazom na zjednodušenie evidencie daňovo uplatniteľných výdavkov. V závislosti od predmetu podnikania boli paušálne výdavky stanovené nasledovne²:

- 50 % z príjmov z poľnohospodárskej výroby, lesného a vodného hospodárstva,
- 30 % z príjmov z použitia alebo poskytnutia práv z priemyselného alebo iného duševného vlastníctva,
- 20 % z príjmov zo živnosti, z iného podnikania podľa osobitných predpisov a z príjmov z činností, ktoré nie sú živnosťou ani podnikaním podľa osobitých prepisov.

O rok neskôr (v roku 1994) došlo k zmene výšky stanovených percentuálnych sadzieb paušálnych výdavkov, t. j. z 50 % na 60 % pri príjmoch z poľnohospodárskej výroby, lesného a vodného hospodárstva, z 30 % na 35 % pri príjmoch z použitia alebo poskytnutia práv z priemyselného alebo iného duševného vlastníctva a z 20 % na 25 % pri príjmoch zo živnosti, z iného podnikania podľa osobitných predpisov a z príjmov z činností, ktoré nie sú živnosťou ani podnikaním podľa osobitých prepisov.³

V roku 2000 bola prostredníctvom zákona č. **366/1999 Zb. o dani z príjmov** zavedená paušálna daň. Dôvodom jej zavedenia nebolo nahradiť paušálne výdavky (tie bolo možné naďalej uplatňovať v stanovených percentuálnych sadzbách), ale výraznejšie zjednodušiť administratívnu záťaž pre SZČO. Jednou z podmienok uplatnenia paušálnej dane bolo, že daňovník (SZČO) nemohol byť platcom dane z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“) a spotrebnej dane, pričom jeho príjem (resp. úhrn zdaniteľných príjmov) za príslušné zdaňovacie obdobie nepresiahol **1,50 mil. Sk**.

Najvýznamnejšia daňová reforma sa uskutočnila v roku 2004 prostredníctvom zákona **595/2003 Zb. o dani z príjmov**. Výraznou zmenou bolo zavedenie nového modelu paušálnych výdavkov a zrušenie paušálnej dane. Paušálne výdavky si mohli za vyššie spomínaných podmienok uplatniť FO podnikatelia (SZČO) na základe dvoch stanovených percentuálnych sadzieb:⁴

¹SZČO – samostatne zárobkovo činná osoba

²Dostupné online: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1992/286/19930102.html>

³Dostupné online: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1992/286/19940101.html>

⁴Dostupné online: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2003/595/20040101.html>

- 25 % z príjmov z podnikania, prenájmu alebo inej samostatnej zárobkovej činnosti
- 60 % z príjmov z remeselnej živnosti.

Zaplatené poistné bolo možné uplatniť nad rámec paušálnych výdavkov tak, ako je tomu aj dnes.

Medzi ďalšie zmeny patrili stanovenie rovnakej sadzby dane z príjmov (19 %) pre FO aj pre PO, zrušenie dane z dividend, zjednotenie sadzieb DPH na hodnotu 19 %, zvýšenie odpočítateľnej položky na daňovníka a daňový bonus na dieťa. Od roku 2005 bolo možné uplatniť paušálne výdavky aj pre živnostníkov, ktorý platili DPH iba časť zdaňovacieho obdobia.

K výraznému zlepšeniu podmienok podnikania SZČO dochádza v roku 2006, a to po zmene, kedy sa navyšuje percentuálna sadzba paušálnych výdavkov z 25% na 40% z úhrnu príjmov. Výška sadzby paušálnych výdavkov pre remeselnú živnosť zostala zachovaná až do roku 2010 na úrovni 60%. Slovenská republika musela v roku 2010 čeliť narastajúcemu deficitu verejných financií, čo sa podpísalo aj na zmenách dani z príjmov SZČO. Medzi ozdravné opatrenia v roku 2011 patrilo aj zjednotenie paušálnych výdavkov na hodnotu 40% pre všetky kategórie SZČO uplatňujúce paušálne výdavky. Týmto opatrením došlo k zvýšeniu daňových príjmov rozpočtu verejnej správy v roku 2011 o 4,56 mil. Eur. V rokoch 2012 o 4,9 mil. Eur a v roku 2013 zvýšenie o 5,3 mil. Eur.⁵

Z dôvodu vysokého rozdielu daňového zaťaženia medzi SZČO a zamestnancom bol určený v roku 2013 maximálny limit pri uplatňovaní paušálnych výdavkov SZČO, a to v maximálnej výške **5,04 tis. Eur** ročne. Uplatnenie v tejto výške bolo umožnené iba SZČO, ktoré vykonávali samostatne zárobkovú činnosť počas celého zdaňovacieho obdobia. Zároveň došlo k zrušeniu uplatnenia paušálnych výdavkov z príjmov z prenájmu. Od roku 2013 si môže SZČO uplatniť na uvedený druh príjmu iba skutočné daňové výdavky.⁶ Pokiaľ SZČO začala vykonávať svoju podnikateľskú činnosť v priebehu roka, nemohla si uplatniť celý limit paušálnych výdavkov v hodnote 5,04 tis. Eur. FO podnikateľ mal nárok na uplatnenie paušálnych výdavkov v hodnote 420 Eur za každý mesiac, v ktorom vykonával podnikateľskú činnosť.

K opätovnému zlepšeniu podmienok uplatňovania paušálnych výdavkov došlo v roku 2017, kedy bola stanovená jedna percentuálna sadzba paušálnych výdavkov na úrovni 60% z úhrnu zdaniteľných príjmov za zdaňovacie obdobie, pričom maximálny limit ich uplatnenia bol stanovený na úrovni **20 tis. Eur**. Výška paušálnych výdavkov nie je určovaná v závislosti od počtu mesiacov ako v minulosti. Nárok na uplatnenie plnej výšky paušálnych výdavkov má SZČO aj v prípade, že začala vykonávať podnikateľskú činnosť pred koncom zdaňovacieho obdobia.⁷

⁵Dostupné online: https://www.mfsr.sk/files/archiv/60/rozpocet_VS_na_roky_2011az2013-schvaleny_NRSR.pdf

⁶Dostupné online: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2003/595/20150701.html>

⁷Dostupné online: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2003/595/20170101.html>

Tabuľka 1: **Prehľad zmien v uplatňovaní paušálnych výdavkov v SR za obdobie 2004 – 2017**

Rok zmeny	Remeselná živnosť	Ostatné živnosti a iné samostatne zárobkové činnosti	Príjem z použitia umeleckého diela	Príjem z prenájmu
2004	60%	25%	X	25%
2006	60%	40%	X	40%
2011	40%	40%	X	40%
2013	40% max. 5,04 tis. Eur	40% max. 5,04 tis. Eur	40% max. 5,04 tis. Eur	Zrušené
2017	60% max. 20 tis. Eur	60% max. 20 tis. Eur	60% max. 20 tis. Eur	Zrušené

Zdroj: SBA, vlastné spracovanie

1.2 Legislatívny vývoj v Českej republike

V nasledujúcej časti sú hodnoty českej koruny prepočítané priemerným ročným konverzným kurzom na základe Českej národnej banky. Viac v Prílohe 1.

Začiatkom roka 1993 nadobudol v Českej republike účinnosť zákon č. **586/1992 Sb. o daních z príjmov**. Predmetný zákon prvý krát definoval pojem „paušálne výdavky“, a to vo výške určenej percentuálnou sadzbou zo zdaniteľných príjmov, t. j. z príjmu z podnikania a z inej samostatne zárobkovej činnosti. Uvedený spôsob uplatňovania výdavkov vynaložených na dosahovanie, zaistenie a udržanie príjmov sa tak vzťahoval na FO podnikateľov (SZČO), ktoré dosahovali vyššie spomínaný príjem⁸. Podľa predmetného zákona boli v rámci uplatňovania paušálnych výdavkov zahrnuté všetky výdavky FO podnikateľov (SZČO) v súvislosti s dosahovaním príjmov z podnikania a z inej samostatne zárobkovej činnosti. Novelizáciou predmetného zákona v tom istom roku bola zavedená podmienka, že paušálne výdavky nezahŕňajú výdavky na sociálne a zdravotné poistenie. Tie si mohla SZČO uplatniť formou skutočne vynaložených výdavkov.⁹

Okrem toho, do roku 2003 podľa zákona č. **563/1991 Sb. o účtovníctví** platilo, že FO podnikatelia, ktorí podnikajú alebo vykonávajú samostatne zárobkovú činnosť, sú považovaní za účtovnú jednotku za podmienky, že preukazujú svoje výdavky vynaložené na dosahovanie, zaistenie a udržanie príjmov pre účely zistenia základu dane. Vzhľadom na to boli povinní viesť jednoduché účtovníctvo. Od 1.1.2004, kedy bolo jednoduché účtovníctvo premenované na daňovú evidenciu, nemali SZČO pri uplatnení paušálnych výdavkov povinnosť viesť daňovú evidenciu (iba vedenie záznamu o príjmoch a evidenciu pohľadávok v súvislosti s podnikateľskou alebo inou samostatne zárobkovou činnosťou).

Od roku 1993 do roku 2005 boli paušálne výdavky v závislosti od predmetu podnikania stanovené nasledovne:

- 50 % z príjmov z poľnohospodárskej výroby, lesného a vodného hospodárstva,
- 30 % z príjmov z užívania alebo poskytnutia práv z priemyselného alebo iného duševného vlastníctva (vrátane práv príbuzných autorskému právu),
- 25 % z príjmov zo živnosti, z iného podnikania podľa zvláštnych predpisov, z výkonu nezávislého povolania, ktoré nie je živnosťou ani podnikaním, z príjmov zo znaleckej činnosti, tlmočníctva, sprostredkovateľov kolektívnych sporov a sprostredkovateľov kolektívnych a hromadných zmlúv podľa autorského zákona,

⁸Dostupné online: <https://www.dauc.cz/clanky/6649/vydajove-pausaly-v-roce-2014-a-od-1-1-2015>

⁹Dostupné online: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/40980/1/2>

- 20 % z príjmu z prenájmu, ktorý nie je príjmom z podnikania (t. j. nezaradeného do obchodného majetku),
- 50 % z príjmu z poľnohospodárskej výroby, ktorá nie je prevádzkovaná podnikateľom.

Prvá výraznejšia zmena nastala v roku 2005, v ktorom bola prijatá novela zákona č. 545/2005 Sb. (účinná od začiatku roka 2006), za účelom zvýšenia percentuálnej sadzby paušálnych výdavkov v rámci jednotlivých skupín príjmov SZČO¹⁰. Zároveň došlo aj k oddeleniu, resp. definovaniu nových skupín zdaniteľných príjmov. Od roku 2006 došlo ku zmene výšky stanovených percentuálnych sadzieb paušálnych výdavkov, t. j.:

- z 50 % na 80 % pri príjmoch z poľnohospodárskej výroby, lesného a vodného hospodárstva,
- z 25 % na 60 % z príjmov z remeselnej živnosti, z 25 % na 50 % z príjmov z ostatných živností, z 25 % na 40 % pri príjmoch z iného podnikania podľa zvláštnych predpisov a príjmov z inej samostatne zárobkovej činnosti. ,
- z 30 % na 40 % z príjmov z užívania alebo poskytovania práv (vrátane práv príbuzných autorskému právu) ,
- z 20 % na 30 % z príjmov z prenájmu, ktorý nie je príjmom z podnikania (t. j. nezaradeného do obchodného majetku),
- z 50 % na 80 % z príjmu z poľnohospodárskej výroby, ktorá nie je prevádzkovaná podnikateľom.

Od roku 2008, na základe novely zákona č.261/2007 Sb., výdavky na sociálne a zdravotné poistenie SZČO prestali byť daňovo uznateľným výdavkom.¹¹ Z uvedeného dôvodu si tento výdavok nemohli uplatniť ani SZČO uplatňujúce skutočné výdavky.

Ďalšie novelizácie zákona č. 586/1992 Sb. o daních z príjmov priniesli zmenu (opätovné navýšenie) percentuálnych sadzieb paušálnych výdavkov, t. j. zo 60 % na 80 % pri príjmoch z remeselnej živnosti, z 50 % na 60 % pri príjmoch z ostatných živností a zo 40 % na 60 % pri príjmoch z iného podnikania podľa zvláštnych predpisov a príjmov z inej samostatne zárobkovej činnosti.. Následne v roku 2010 došlo k poklesu percentuálnej sadzby, konkrétne v prípade príjmov podľa zvláštnych predpisov a príjmov z inej samostatne zárobkovej činnosti. na pôvodnú úroveň, t. j. 40 %.¹² V roku 2011 došlo k poslednej zmene. Bola zadefinovaná nová kategória príjmu „prenájom majetku zaradeného do obchodného majetku“¹³ pre uplatňovanie paušálnych výdavkov a s tým súvisiaci paušálny výdavok vo výške 30 %. Podmienkou uplatnenia uvedeného paušálneho výdavku bolo, že takáto SZČO musela viesť účtovníctvo.¹⁴ Okrem toho platilo, že rôzne druhy príjmu musia byť evidované tak, aby bolo možné na každý príjem uplatniť príslušný paušálny výdavok pre zistenie základu dane.

Nadalej platilo, že SZČO, ktorý viedol účtovníctvo, mohol uplatňovať na konci zdaňovacieho obdobia paušálne výdavky. V takomto prípade pre zistenie základu dane nebol východiskom výsledok hospodárenia, ale záznam o príjmoch (resp. výnosoch) vedených pre účely dane z príjmu.

¹⁰Dostupné online: <https://www.dauc.cz/clanky/6649/vydajove-pausaly-v-roce-2014-a-od-1-1-2015>

¹¹Dostupné online: <https://portal.pohoda.cz/dane-ucetnictvi-mzdy/dan-z-prijmu/pojistne-osvc-v-danovem-priznani-za-r-2008/?feed=news>

¹²Dostupné online: <https://www.dauc.cz/clanky/7015/uplatnovani-vydaju-v-procentni-vysi-z-dosazenyh-prijmu>

¹³Majetok je zaradený do obchodného majetku vtedy ak SZČO vedie účtovníctvo.

¹⁴SZČO ktorá nevedla účtovníctvo, nemohla žiadny majetok zaradiť do obchodného majetku podľa zákona o daní z príjmov. Z uvedeného vyplýva že nemohla uplatniť tento druh paušálneho výdavku.

Vyššie uvedené zmeny sa tak premietli aj v prípade niektorých druhov paušálnych výdavkov, ktoré boli stanovené nasledovne: 80 % z príjmov z poľnohospodárskej výroby, lesného a vodného hospodárstva a z príjmov z remeselnej živnosti, z príjmov z poľnohospodárskej výroby, ktorá nie je prevádzkovaná podnikateľom, 60 % z príjmov zo živnosti (okrem remeselnej živnosti), 40 % z príjmov podľa zvláštnych predpisov, nezávislého povolania a inej samostatne zárobkovej činnosti., z príjmov z užívania alebo poskytovania práv (vrátane práv príbuzných autorskému právu) a 30 % z príjmov z prenájmu majetku nezaradeného a zaradeného v obchodnom majetku SZČO.¹⁵

V roku 2013 došlo k prvému obmedzeniu v súvislosti s uplatňovaním paušálnych výdavkov, pričom došlo k definovaniu ich maximálneho limitu. Pri uplatňovaní paušálnych výdavkov vo výške 30 % **maximálne 600 tis. CZK** (23,10 tis. Eur) a vo výške 40 % **maximálne 800 tis. CZK** (30,80 tis. Eur). Uplatňovanie paušálnych výdavkov na úrovni 30 % a 40 % bolo možné uplatniť z ročného zdaniteľného príjmu **2 mil. CZK** (77 tis. Eur). Jedným z dôvodov bola výška paušálnych výdavkov, ktorá bola v tom čase v ČR v porovnaní s krajinami EÚ¹⁶ najvyššia.¹⁷ Okrem toho SZČO, ktoré uplatňovali paušálne výdavky a mali príjem len z podnikateľskej činnosti alebo inej samostatne zárobkovej činnosti, nemohli uplatniť zľavu na manželku (manžela) a daňové zvýhodnenie na vyživované dieťa.¹⁸ V prípade, že SZČO dosahovala iné príjmy (napr. príjmy z podnikateľskej činnosti, príjmy z prenájmu, príjmy zo zamestnania, príjmy z kapitálového majetku atď.) a paušálne výdavky si uplatnila len na tie príjmy, na ktoré sa paušálne výdavky vzťahovali, nárok na uplatnenie vyššie uvedených zliav ostal zachovaný. Podmienkou bolo, že súčet základov dane s využitím paušálu musel byť nižší ako 50 % celkového základu dane. Od roku 2014 mohol SZČO uplatniť paušálne výdavky aj v prípade príjmu z prenájmu majetku nezaradeného v obchodnom majetku, a to vo výške 30 %, avšak maximálne do 600 tis. CZK (21,79 tis. Eur).

Ďalšou zo zmien bolo zavedenie tzv. solidárnej dane (7 %) ¹⁹ z tej časti zisku (resp. základu dane), ktorá presiahla stanovenú hranicu. Vplyv na SZČO uplatňujúcich paušálne výdavky malo okrem solidárnej dane aj zavedenie možnosti rozdeliť základ dane na manželku ako spolupracujú osobu. Takáto SZČO mohla previesť na manželku podiel príjmov zo samostatne zárobkovej činnosti a časť paušálnych výdavkov, ktoré zároveň predstavovali jediný zdaniteľný príjem pre spomínanú manželku. V takomto prípade manželka preberá (nie uplatňuje)²⁰ od manžela paušálne výdavky a je oprávnená uplatniť daňové zvýhodnenie na dieťa.²¹

V roku 2015 došlo ku zadefinovaniu maximálneho limitu aj pri uplatňovaní paušálnych výdavkov vo výške 80 %, **maximálne 1,60 mil. CZK** (58,64 tis. Eur) a 60 %, **maximálne**.

¹⁵Príjmy z podielu na zisku u spoločníka vo verejnej obchodnej spoločnosti (v.o.s.), a komplementára v komanditnej spoločnosti (k. s.), príjmy v rámci združenia bez právnej subjektivity pričom spoločné príjmy a výdavky neboli rozdelené rovným dielom a príjmy dosiahnuté dvomi a alebo viacerými spoločníkmi z titulu spoluvlastníctva k veci alebo zo spoločných práv pričom príjmy a výdavky nie sú rozdelené podľa spoluvlastníckych podielov.

¹⁶Paušálne výdavky v sledovanom období rámci členských krajín EÚ sa používali iba v Rakúsku, Belgicku, Poľsku, Slovinsku, na Slovensku a v Českej republike. TEPPEROVÁ J., PAVEL J., LÁCHOVÁ L. 2015. Impact of Lump Sum Expense Rates on Public Revenue. Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis, 63(3): 1023–1030. Dostupné online: <https://acta.mendelu.cz/pdfs/acu/2015/03/33.pdf>

¹⁷TEPPEROVÁ J., PAVEL J., LÁCHOVÁ L. 2015. Impact of Lump Sum Expense Rates on Public Revenue. Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis, 63(3): 1023–1030. Dostupné online: <https://acta.mendelu.cz/pdfs/acu/2015/03/33.pdf>

¹⁸Dostupné online: <https://www.dauc.cz/clanky/6649/vydajove-pausaly-v-roce-2014-a-od-1-1-2015>

¹⁹Nevzťahovala sa na pasívne príjmy t.j. napr. príjmy z prenájmu nehnuteľnosti alebo kapitálového majetku.

²⁰Daňové zvýhodnenie na vyživované dieťa nie je možné uplatniť v prípade ak SZČO **uplatňuje** paušálne výdavky.

²¹Děrgel., M. Daňová omezení „paušalistu“. Dostupné online:

1,20 mil. CZK (43,98 tis. Eur).²² Ďalšou zo zmien bolo stanovenie novej kategórie príjmu „iné príjmy zo samostatnej činnosti“, ktorá zahŕňala iné príjmy, ako príjmy z poľnohospodárskej výroby, lesného a vodného hospodárstva, príjmy zo živnostenského podnikania a príjmy z prenájmu majetku zaradeného v obchodnom majetku.²³ Uvedená kategória príjmov nezahŕňala niektoré vybrané príjmy.²⁴ Od roku 2015 v rámci príjmov z poľnohospodárskej výroby, lesného a vodného hospodárstva, ktoré nie sú prevádzkované podnikateľom je možné uplatniť paušálne výdavky vo výške 80 %, maximálne **1,6 mil. CZK** (58,64 tis. Eur).

Schválenie zákona **č. 170/2017 Sb.**, (tzv. daňového balíčka) sa premietlo do oblasti paušálnych výdavkov prostredníctvom novelizácie zákona **č. 586/1992 Sb. o daních z príjmov**. V roku 2017 došlo ku zníženiu maximálnych limitov paušálnych výdavkov o polovicu. Následne od roku 2018 bolo možné uplatňovať paušálne výdavky z ročného zdaniteľného príjmu do **1 mil. CZK** (37,97 tis. Eur). Ďalšou zo zmien v roku 2017 bolo zrušenie zákazu uplatnenia zľavy na manželku (manžela), či daňového zvýhodnenia (na vyživované dieťa).²⁵ SZČO v podmienkach ČR tak pri výpočte daňovej povinnosti za rok 2017 mohli postupovať dvojakým spôsobom, t. j. podľa dovtedy platných maximálnych limitov za podmienky, že si neuplatnia zľavu na manželku a daňové zvýhodnenie (na vyživované dieťa), alebo ich uplatnia a pri výpočte paušálnych výdavkov postupovali podľa nových stanovených limitov.²⁶

V roku 2019 došlo k opätovnej zmene v súvislosti so stanovením pôvodných maximálnych limitov paušálnych výdavkov na úroveň pred roka 2017 a tiež ročného zdaniteľného príjmu, t. j. do **2 mil. CZK** (77, 90 tis. Eur), na základe ktorého je možné paušálne výdavky uplatniť.²⁷ V roku 2021 došlo k nahradeniu solidárnej dane (7 %), a to 23 %-tnou daňou, ktorou sa zdaňuje celý základ dane SZČO (upravený o nezdaniiteľné časti základu dane a odpočítateľné položky) v prípade presiahnutia stanovenej hranice,²⁸ čo v konečnom dôsledku pravdepodobne negatívne ovplyvnilo príjem SZČO.

²²Dostupné online: <https://www.dauc.cz/clanky/6649/vydajove-pausaly-v-roce-2014-a-od-1-1-2015>

²³Dostupné online: <https://www.dauc.cz/clanky/6649/vydajove-pausaly-v-roce-2014-a-od-1-1-2015>

²⁴Podiely spoločníka v.o.s a k.s na zisku, príjem autorov za príspevky do novín, časopisu, rozhlasu alebo TV.

²⁵Dostupné online: <https://www.finance.cz/dane-a-mzda/dane-z-prijmu/dan-z-prijmu-fo/vydajove-pausaly/>

²⁶Dostupné online: <https://www.dauc.cz/clanky/6380/danovy-balicek-2017-2018>

²⁷Dostupné online: <https://www.finance.cz/dane-a-mzda/dane-z-prijmu/dan-z-prijmu-fo/vydajove-pausaly/>

²⁸Dostupné online: <https://www.finance.cz/535624-dan-z-prijmu-23-procent/>

Tabuľka 2: **Prehľad zmien v uplatňovaní paušálnych výdavkov v ČR za obdobie 2005 – 2019**

Rok zmeny	Poľnohospodárska výroba, lesné a vodné hospodárstvo	Remeselná živnosť	Ostatná živnosť	Iné podnikanie podľa zvláštnych predpisov, nezávislé povolanie a ostatná činnosť	Práva z priemyselného alebo iného duševného vlastníctva	Prenájom majetku zaradeného do obchodného majetku	Prenájom majetku nezaradeného do obchodného majetku
2005	80%	60%	50%	40%	40%	X	30%
2009	80%	80%	60%	60%	60%	X	30%
2010/2011	80%	80%	60%	40%	40%	30%	30%
2013	80%	80%	60%	40 % max. 800 tis. CZK (30,8 tis. Eur)	40% max. 800 tis. CZK (30,8 tis. Eur)	30% max. 600 tis. CZK (23,1 tis. Eur)	30% max. 600 tis. CZK (23,1 tis. Eur)
2015	80% max. 1,60 mil. CZK (58,64 tis. Eur)	80% max. 1,60 mil. CZK (58,64 tis. Eur)	60 % max. 1,20 mil. CZK (43,98 tis. Eur)	40 % max. 800 tis. CZK (29,32 tis. Eur)	40 % max. 800 tis. CZK (29,32 tis. Eur)	30% max. 600 tis. CZK (21,99 tis. Eur)	30% max. 600 tis. CZK (21,99 tis. Eur)
2017	80 % max. 800 tis. CZK (30,38 tis. Eur)	80 % max. 800 tis. CZK (30,38 tis. Eur)	60 % max. 600 tis. CZK (22,79 tis. Eur)	40 % max. 400 tis. CZK (15,19 tis. Eur)	40 % max. 400 tis. CZK (15,19 tis. Eur)	30 % max. 300 tis. CZK (11,39 tis. Eur)	30 % max. 300 tis. CZK (11,39 tis. Eur)
2019	80 % max. 1,60 mil. CZK (62,33 tis. Eur)	80 % max 1,60 mil. CZK (62,33 tis. Eur)	60 % max. 1,20 mil. CZK (46,75 tis. Eur)	40 % max. 800 tis. CZK (31,16 tis. Eur)	40 % max. 800 tis. CZK (31,16 tis. Eur)	30 % max. 600 tis. CZK (23,37 tis. Eur)	30 % max. 600 tis. CZK (23,37 tis. Eur)

Zdroj: Vlastné spracovanie, SBA

VÝVOJ PAUŠÁLNYCH VÝDAVKOV V SR A ČR

1993 – 2003

- STANOVENIE PERCENTUÁLNYCH SADZIEB PAUŠÁLNYCH VÝDAVKOV PODĽA VÝŠKY DOSIAHNUTÉHO PRÍJMU
- ZAVEDENIE PAUŠÁLNEJ DANE

1992 – 1993

- LEGISLATÍVNE ZAKOTVENÝ POJEM „PAUŠÁLNE VÝDAVKY“ A TO VO VÝŠKE URČENEJ PERCENTUÁLNOU SADZBOU Z ÚHRNU PRÍJMU Z PODNIKANIA A Z INEJ SZČ

2004 – 2005

- NOVÝ MODEL PAUŠÁLNYCH VÝDAVKOV
- STANOVENIE 25 % SADZBY PAUŠÁLNYCH VÝDAVKOV NA PRÍJMY Z PODNIKANIA A PRENÁJMU
- STANOVENIE 60% SADZBY PAUŠÁLNYCH VÝDAVKOV PRE REMESELNÚ ŽIVNOSŤ
- UPLATNENIE PAUŠÁLNYCH VÝDAVKOV ZO STRANY PLATCOV DPH

2005 – 2006

- ZVÝŠENIE PERCENTUÁLNEJ SADZBY PAUŠÁLNYCH VÝDAVKOV V RÁMCI JEDNOTLIVÝCH SKUPÍN PRÍJMOV SZČO

2006 – 2013

- NAVÝŠENIE PERCENTUÁLNE SADZBY PAUŠÁLNYCH VÝDAVKOV Z 25% NA 40%
- PERCENTUÁLNA SADZBA PAUŠÁLNYCH VÝDAVKOV PRE REMESELNÉ ŽIVNOSTI BOLA ZACHOVANÁ
- ZJEDNOTNENIE PERCENTUÁLNYCH SADZIEB PAUŠÁLNYCH VÝDAVKOV NA 40 % PRE VŠETKY SKUPINY SZČO

2008 – 2011

- VÝDAVKY NA SOCIÁLNE A ZDRAVOTNÉ POISTENIE SZČO PRESTALI BYŤ DAŇOVO UZNATEĽNÝM VÝDAVKOM
- STANOVENÁ NOVÁ KATEGÓRIA PRÍJMU „PRENÁJOM“ MAJETKU ZARADENÝ DO OBCHODNÉHO MAJETKU A S TÝM SÚVISIACI NOVÝ PAUŠÁLNY VÝDAVOK VO VÝŠKE 30 %

2013 – 2016

- STANOVENIE MAX. FINANČNÝCH LIMITOV PRE PAUŠÁLNE VÝDAVKY VO VÝŠKE 5,04 TIS. EUR
- ZRUŠENIE UPLATNENIA PAUŠÁLNYCH VÝDAVKOV NA PRÍJMY Z PRENÁJMU

2013 – 2016

- STANOVENIE MAX. PRÍJMU VO VÝŠKE DO 2 MIL. CZK (77 TIS. EUR) PRE UPLATNENIE PAUŠÁLNYCH VÝDAVKOV
- STANOVENIE MAX. FINANČNÝCH LIMITOV PRE 30% A 40% PAUŠÁLNY VÝDAVOK
- STANOVENIE MAX. FINANČNÝCH LIMITOV PRE 60% A 80% PAUŠÁLNY VÝDAVOK
- ZAVEDENIE KATEGÓRIE PRÍJMU „INÉ PRÍJMY ZO SAMOSTATNEJ ČINNOSTI“

2017 – 2022

- ZVÝŠENIE PERCENTUÁLNE SADZBY PAUŠÁLNYCH VÝDAVKOV NA 80 %
- STANOVENIE MAX. FINANČNÉHO LIMITU PRE PAUŠÁLNE VÝDAVKY NA 20 TIS. EUR
- VÝŠKA VÝDAVKOV NIE JE URČOVANÁ V ZÁVISLOSTI OD MESIACOV VYKONÁVANIA SZČ

2017 – 2022

- ZRUŠENIE ZÁKAZU UPLATNENIA ZLIAV A DAŇOVÝCH ZVÝHODNENÍ
- STANOVENIE MAX. PRÍJMU VO VÝŠKE DO 1 MIL. CZK (37,97 TIS. EUR) PRE UPLATNENIE PAUŠÁLNYCH VÝDAVKOV
- STANOVENIE PŮVODNÝCH MAX. LIMITOV PAUŠÁLNYCH VÝDAVKOV SPRED ROKA 2017
- OPĚTOVNĚ STANOVENIE MAX. PRÍJMU DO 2 MIL. CZK (77,90 TIS. EUR) PRE UPLATNENIE PAUŠÁLNYCH VÝDAVKOV
- ZAVEDENÝ REŽIM PAUŠÁLNE DANE

2 Súčasná podoba paušálnych výdavkov a ďalších foriem uplatňovania výdavkov SZČO v SR a ČR

Hlavným zámerom výberu určitého spôsobu uplatňovania výdavkov je stanovenie základu dane pre výpočet dane z príjmu (resp. dane zo zisku) a následnej daňovej povinnosti.

V podmienkach SR je FO – podnikateľ (SZČO) definovaná v rámci troch zákonov, a to Zákon o dani z príjmov, Zákon o sociálnom poistení a Zákonom o zdravotnom poistení. Pre potreby našej analýzy bude východiskom najmä zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov §6 ods. 1 a 2, ktorý definuje SZČO ako FO podnikateľa, ktorá dosahuje príjmy z podnikania, príjmy z inej samostatne zárobkovej činnosti, príjmy z prenájmu a príjmy z použitia diela a umeleckého výkonu. Medzi spôsoby uplatňovania výdavkov podľa zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov patrí uplatňovanie paušálnych výdavkov alebo skutočne preukázateľných výdavkov, medzi ktoré patrí vedenie daňovej evidencie, jednoduchého alebo podvojného účtovníctva.

Pod pojmom samostatne zárobková činná osoba (SZČO) sa v českej legislatíve rozumie „Osoba samostatne výdělečně činná“ (OSVČ). Pre účely tejto analýzy používame aj pri analýze ČR pojem SZČO. Vzhľadom na to, že rovnako ako v podmienkach SR sa uvedený pojem spomína v troch zákonoch, v nasledujúcom texte sa budeme venovať zákonu č. 586/1992 Sb. o daních z príjmov. Každá SZČO v ČR, ktorej vzniká príjem zo samostatnej zárobkovej činnosti, príjem z prenájmu a príjem z príležitostnej nepodnikateľskej poľnohospodárskej výroby²⁹ má možnosť zvoliť uplatňovanie paušálnych výdavkov alebo skutočne preukázateľných výdavkov, medzi ktoré patrí vedenie daňovej evidencie alebo účtovníctva. Okrem toho majú SZČO v ČR od roku 2021 možnosť využiť režim paušálnej dane.³⁰

2.1 Uplatňovanie paušálnych výdavkov v SR

SZČO pri uplatňovaní paušálnych výdavkov je povinná viesť **evidenciu o zdaniteľných príjmoch** v príslušnom členení pre zistenie základu dane (resp. čiastkového základu dane), zásobách a pohľadávkach. Okrem uvedenej evidencie môže SZČO uplatňujúca paušálne výdavky viesť daňovú evidenciu alebo účtovníctvo, avšak na konci zdaňovacieho obdobia v rámci daňového priznania uvedie, resp. uplatní paušálne výdavky.

Vzniknuté daňové **výdavky** nepreukazuje SZČO na základe príslušných dokladov, ale **percentom z dosiahnutého príjmu** za príslušné zdaňovacie obdobie. Výnimkou je **evidencia faktúr** spojených s nákupom tovaru alebo materiálu, ktoré sú používané pri podnikateľskej činnosti, a ktoré by mohli byť predmetom kontroly zo živnostenského úradu. Zároveň predmetný zákon **nemá** pri uplatňovaní paušálnych výdavkov jasne **zadefinovanú formu** ani **štruktúru** vedenia spomínanej evidencie. Vzhľadom na to, ak SZČO vzniknú viaceré druhy zdaniteľných príjmov, je povinná tieto príjmy evidovať samostatne s príslušnou percentuálnou sadzbou. Výsledkom je evidencia čiastkových základov dane pre výpočet dane z príjmu a následnej daňovej povinnosti.

V podmienkach SR sú v rámci paušálnych výdavkov zahrnuté všetky daňové výdavky s výnimkou povinných **platieb na sociálne a zdravotné poistenie**. Avšak tie si môže uplatniť SZČO **nad rámec paušálnych výdavkov** v skutočnej výške. V podmienkach SR si môže SZČO uplatniť **paušálne výdavky** vo výške **60 %** z príjmov z podnikania, príjmov z inej

²⁹Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z príjmov § 7 odst. 1 a 2, § 9 a § 10

³⁰Dostupné online: <https://www.podnikatel.cz/clanky/pausalni-vydaje/>

samostatne zárobkovej činnosti a príjmov z použitia diela a použitia umeleckého výkonu za príslušné zdaňovacie obdobie, maximálne do výšky **20 tis. Eur**.³¹

Paušálne výdavky si môže v SR uplatniť aj SZČO, ktorá je **platcom DPH** za podmienky, že bola platcom DPH len určitú časť zdaňovacieho obdobia. V takomto prípade je povinná viesť navyše evidenciu o prijatých a uskutočnených plnení. V SR je možná **kombinácia paušálnych výdavkov a skutočných výdavkov** za podmienky, že SZČO dosahuje **príjmy z prenájmu** (na ktoré si môže uplatniť len skutočné výdavky) a zároveň **príjmy z podnikania, príjmy z inej samostatne zárobkovej činnosti, príjmy z použitia diela a umeleckého výkonu** (na ktoré si môže uplatniť paušálne výdavky).

2.2 Vedenie daňovej evidencie v SR

Daňová evidencia, ktorú upravuje vyššie spomínaný zákon, obsahuje údaje (záznamy, evidenciu)³² o uskutočnených zdaniteľných príjmoch a daňovo uplatniteľných výdavkoch. Súčasne sleduje stav majetku, zásob, pohľadávok a záväzkov na konci zdaňovacieho obdobia, ktorého výsledkom je inventúra, ktorá sa následne premietne v rámci inventarizácie.

Pri vedení daňovej evidencie je povinnosťou SZČO preukázať skutočné výdavky, a to prostredníctvom zhromažďovania príslušných účtovných dokladov a ich následnej evidencie a archivácie (číslovanie dokladu, druh účtovného dokladu, dátum vystavenia dokladu, popis, resp. dôvod transakcie a rozdelenie na daňové a nedaňové). Uvedená evidencia dlhodobého majetku, zásob, pohľadávok a záväzkov slúži pre potreby definovania počiatkových a koncových stavov pri podávaní daňového priznania.

Zákon o dani z príjmov nedefinuje presnú formu vedenia daňovej evidencie. Pokiaľ sa SZČO rozhodne pre vedenie daňovej evidencie, nemusí postupovať podľa zákona o účtovníctve (iba v niektorých prípadoch). Z tohto dôvodu nie je považovaná SZČO za účtovnú jednotku. Vzhľadom na to nie je povinná zostavovať účtovnú závierku a pri podávaní daňového priznania nemusí dokladať účtovné výkazy. Zároveň nemusí dokladovať ani výstupy z daňovej evidencie. Výsledkom daňovej evidencie je zistenie základu dane ako rozdiel medzi zdaniteľnými príjmami a daňovo uznateľnými výdavkami. V prípade platcu DPH vzniká povinnosť evidencie DPH.

Pri vedení daňovej evidencie v podmienkach SR majú SZČO možnosť účtovať aj v sústave jednoduchého účtovníctva, pričom platí, že SZČO s príjmami z prenájmu a z použitia diela a umeleckého výkonu môžu účtovať v sústave jednoduchého účtovníctva, ale nemusia dodržiavať všetky ustanovenia zákona o účtovníctve.³³

2.3 Vedenie jednoduchého účtovníctva v SR

Podľa obchodného zákonníka majú v podmienkach SR povinnosť účtovať v sústave jednoduchého účtovníctva SZČO, ktoré nie sú zapísané v obchodnom registri, ak osobitný predpis (zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov) neustanovuje inak.

Pokiaľ sa SZČO rozhodne pre vedenie jednoduchého účtovníctva, stáva sa účtovnou jednotkou a je povinná dodržiavať predpisy, ktoré sú vymedzené v postupoch účtovania pre jednoduché účtovníctvo vydané MF SR a zákonom o účtovníctve. V rámci uvedeného

³¹Dostupné online: <https://podpora.financnasprava.sk/270033-V%C3%BDdavky-percentom-z-pr%C3%ADjmov>

³²V rámci príslušných kníh, t. j. denník daňovej evidencie, kniha pohľadávok a záväzkov, kniha prijatých a vydaných faktúr, kniha zásob, evidencia miezd a kniha jász.

³³Dostupné online: <https://www.podnikajte.sk/jednoduche-uctovnictvo/jednoduche-uctovnictvo-danova-evidencia>

zákona je SZČO povinná účtovať v účtovných knihách: peňažný denník, kniha pohľadávok, kniha záväzkov, pomocné knihy, ak je ich vedenie potrebné na preukázanie a vykazovanie predmetu účtovníctva v účtovnej závierke (napr. pomocná kniha o zložkách majetku, o záväzkoch z pracovnoprávných vzťahov).³⁴

SZČO v prípade vedenia jednoduchého účtovníctva je povinná na konci zdaňovacieho obdobia pre potreby zistenia základu dane a následnej daňovej povinnosti zostavovať účtovnú závierku (výkaz o príjmoch a výdavkoch, výkaz o majetku a záväzkoch), na základe ktorej zisťuje výsledok hospodárenia (rozdiel medzi príjmami a výdavkami). Účtovná závierka a daňové priznanie k dani z príjmov sa podávajú osobitne v rovnakom termíne.³⁵

2.4 Vedenie podvojného účtovníctva v SR

Podľa Obchodného zákonníka v podmienkach SR povinnosť účtovať v sústave podvojného účtovníctva majú podnikatelia zapísaní v obchodnom registri (t. j. všetky obchodné spoločnosti a družstvá). FO – podnikatelia, ktorí dosahujú príjem z podnikania, inej samostatnej zárobkovej činnosti, podnikatelia nezapísaní v obchodnom registri a niektoré ďalšie subjekty³⁶ sa môžu dobrovoľne rozhodnúť viesť podvojnú účtovníctvo. V takomto prípade sa stávajú účtovnou jednotkou a okrem zákona o dani z príjmov majú povinnosť postupovať aj podľa zákona o účtovníctve.

Pri vedení podvojného účtovníctva je účtovná jednotka povinná účtovať (podvojnými zápismi) o stave a pohybe majetku a záväzkov, nákladoch a výnosoch, príjmoch a výdavkoch a výsledku hospodárenia. Pre potreby zistenia základu dane a následnej daňovej povinnosti je účtovná jednotka povinná zostavovať účtovnú závierku, na základe ktorej zisťuje výsledok hospodárenia (rozdiel medzi výnosmi a nákladmi).

Pre zistenie základu dane je povinnosťou SZČO, ktorá je účtovnou jednotkou, preukázať skutočné výdavky (príjmy) a náklady (výnosy), a to prostredníctvom zhromažďovania príslušných účtovných dokladov. SZČO pri vedení podvojného účtovníctva (v podmienkach SR aj pri vedení jednoduchého účtovníctva) si môžu znížiť základ dane v porovnaní s daňovou evidenciou o zákonné rezervy. Výsledkom vedenia účtovníctva je zistenie základu dane ako rozdiel medzi výnosmi a nákladmi.

Účtovná jednotka v podmienkach SR má povinnosť zaradenia sa do veľkostnej kategórie podľa podmienok stanovených v zákone o účtovníctve medzi mikro, malú alebo veľkú účtovnú jednotku.

2.5 Uplatňovanie paušálnych výdavkov v ČR

V nasledujúcej časti sú hodnoty českej koruny prepočítané priemerným ročným konverzným kurzom na základe Českej národnej banky. Viac v Prílohe 1.

Rovnako ako v SR aj v podmienkach ČR je SZČO povinná pri uplatňovaní paušálnych výdavkov viesť **evidenciu o zdaniteľných príjmoch** v príslušnom členení pre zistenie základu dane (resp. čiastkového základu dane), zásobách a pohľadávkach. Okrem vyššie spomenutej evidencie môže SZČO uplatňujúca paušálne výdavky viesť daňovú evidenciu alebo účtovníctvo, avšak na konci zdaňovacieho obdobia v rámci daňového priznania uvedie, resp. uplatní paušálne výdavky.

³⁴Dostupné online: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2002/431/20060101.html>

³⁵Dostupné online: <https://www.podnikajte.sk/jednoduche-uctovnictvo/jednoduche-uctovnictvo-danova-evidencia>

³⁶Dostupné online: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2002/431/20220101.html>

Vzniknuté **daňové výdavky** preukazuje SZČO nie na základe príslušných dokladov (s výnimkou evidencie faktúr), ale **percentom z dosiahnutého príjmu** za príslušné zdaňovacie obdobie. Pri uplatňovaní paušálnych výdavkov **nemá** predmetný zákon jasne **zadefinovanú formu** ani **štruktúru** vedenia spomínanej evidencie. Ak SZČO vzniknú viaceré druhy zdaniteľných príjmov, je povinná tieto príjmy evidovať samostatne s príslušnou percentuálnou sadzbou. Výsledkom je evidencia čiastkových základov dane pre výpočet dane z príjmu a následnej daňovej povinnosti.

V podmienkach ČR sú taktiež v rámci paušálnych výdavkov zahrnuté, okrem iného aj mzdy a odpisy majetku. Vzhľadom na to, že od roku 2008 nie sú **odvody na sociálne a zdravotné poistenie** daňovo uznateľnými výdavkami, **nie je možné** ich uplatniť **nad rámec paušálnych výdavkov**. Okrem toho si nad rámec paušálnych výdavkov nemôže SZČO v ČR uplatniť žiadne ďalšie výdavky (vrátane paušálu na auto).

V podmienkach ČR si **paušálne výdavky** môže uplatniť SZČO na konci zdaňovacieho obdobia z ročného zdaniteľného príjmu³⁷ **maximálne do 2 mil. CZK** (81,01 tis. Eur) a podľa **príslušných percentuálnych sadzieb** v závislosti od druhu príjmu (80 %, 60 %, 40 %, 30 %), v rámci ktorých sú taktiež stanovené maximálne limity.

Tabuľka 3: **Maximálne limity pri uplatňovaní paušálnych výdavkov v ČR**

Rok	Poľnohospodárska výroba, lesná a vodné hospodárstvo	Remeselná živnosť	Ostatná živnosť	Iné podnikanie podľa zvláštnych predpisov, nezávislé povolanie a ostatná činnosť	Práva z priemyselného alebo iného duševného vlastníctva	Prenájom majetku zaradeného do obchodného majetku	Prenájom majetku nezaradeného do obchodného majetku
2022	80 % max. 1,60 mil. CZK (64,81 tis. Eur)	80 % max. 1,60 mil. CZK (64,81 tis. Eur)	60 % max. 1,20 mil. CZK (48,60 tis. Eur)	40 % max. 800 tis. CZK (32,40 tis. Eur)	40 % max. 800 tis. CZK (32,40 tis. Eur)	30 % max. 600 tis. CZK (24,30 tis. Eur)	30 % max. 600 tis. CZK (24,30 tis. Eur)

Zdroj: Vlastné spracovanie, SBA

Rovnako ako v SR aj v podmienkach ČR si môže SZČO, ktorá je zároveň **platcom DPH**, uplatniť **paušálne výdavky**. Pre účely DPH vedie samostatnú evidenciu o prijatých a uskutočnených plnení (vrátane daňových dokladov), pričom pre účely zistenia dane z príjmu prostredníctvom uplatnenia paušálnych výdavkov vedie záznamy, resp. evidenciu o dosiahnutých zdaniteľných príjmoch bez DPH a evidenciu pohľadávok podľa zákona č. 586/1992 Sb. o daních z príjmov.

V podmienkach ČR **súbežné uplatňovanie paušálnych výdavkov** a skutočných výdavkov nie je možné, s výnimkou kedy SZČO dosahuje **príjmy zo samostatnej činnosti a zároveň príjmy z prenájmu**. Existujú však spôsoby prechodu z jednej formy uplatňovania na druhú, pričom dochádza ku zvýšenej byrokratickej záťaži.

Pri kúpe **hmotného majetku** v podmienkach ČR, ktorý bol predtým prenajímaný, môže byť **zaradený do obchodného majetku** len za podmienky, že v roku kedy SZČO majetok najímala, **vedla účtovníctvo**. V opačnom prípade si SZČO nemôže uplatniť paušálne výdavky z príjmu z prenájmu majetku zaradeného v obchodnom majetku a ani nemôže hmotný majetok viesť v evidencii.

³⁷Príjem zo samostatnej činnosti s výnimkou podielov na zisku spoločníkov v.o.s a komplementárov k.s., príjem z prenájmu (§ 9) s výnimkou, že nie je samostatnou činnosťou a príjem z príležitostnej nepodnikateľskej poľnohospodárskej výroby (§ 10 odst. 1 písm a) a odst. 4.

V podmienkach ČR pri **uplatňovaní paušálnych výdavkov** od začiatku zdaňovacieho obdobia **nie** je možné na konci zdaňovacieho obdobia podať **dodatočné daňové priznanie** a **uplatniť skutočné výdavky** (naopak áno).

2.6 Vedenie daňovej evidencie v ČR

Povinnosť vedenia daňovej evidencie podľa zákona č. **586/1992 Sb. o daních z príjmov** majú v podmienkach ČR tie SZČO, ktoré nemajú povinnosť viesť účtovníctvo, resp. nedosiahli príjem presahujúci **25 mil. CZK** (1,01 mil. Eur) a súčasne uplatňujú skutočne preukázateľné výdavky, nie paušálne výdavky.³⁸

Daňová evidencia, ktorú upravuje zákon č. **586/1992 Sb. o daních z príjmov** obsahuje údaje, záznamy a evidenciu³⁹ o uskutočnených zdaniteľných príjmoch a daňovo uplatniteľných výdavkoch. Rovnako ako v podmienkach SR, sleduje stav majetku, zásob, pohľadávok a záväzkov na konci zdaňovacieho obdobia, ktorého výsledkom je inventúra a následná inventarizácia.

Pri vedení daňovej evidencie je povinnosťou SZČO preukázať skutočné výdavky, a to prostredníctvom zhromažďovania príslušných účtovných dokladov a ich následnej evidencie a archivácie. Uvedená evidencia dlhodobého majetku, zásob, pohľadávok a záväzkov slúži pre potreby definovania počiatkových a koncových stavov pri podávaní daňového priznania.

Rovnako ako v SR ani v ČR nie je zafinovaná forma vedenia daňovej evidencie. Pokiaľ sa SZČO rozhodne pre vedenie daňovej evidencie nemusí postupovať podľa zákona o účtovníctve a nie je považovaná za účtovnú jednotku. Vzhľadom na to, nie je povinná zostavovať účtovnú závierku a pri podávaní daňového priznania nemusí dokladovať účtovné výkazy ani výstupy z daňovej evidencie. Výsledkom daňovej evidencie je zistenie základu dane, ako rozdiel medzi zdaniteľnými príjmami a daňovo uznateľnými výdavkami.

V podmienkach ČR, rovnako ako pri paušálnych výdavkoch, odvody na sociálne a zdravotné poistenie nie sú od roku 2008 daňovo uznateľnými výdavkami. V prípade platcu DPH vzniká ako v ČR, tak aj v SR povinnosť evidencie DPH.⁴⁰

2.7 Vedenie účtovníctva v ČR⁴¹

Vedenie podvojného účtovníctva upravuje v podmienkach ČR osobitný **zákon č. 563/1991 Sb. o účetníctví**. Povinnosť vedenia účtovníctva majú SZČO, ktoré dosiahli príjem za predchádzajúci rok **25 mil. CZK** (1,01 mil. Eur), sú spoločníkom v spoločnosti v ktorej aspoň jeden zo spoločníkov vedie účtovníctvo, alebo keď sa rozhodnú dobrovoľne, napriek tomu že nespĺňajú vyššie uvedené podmienky.⁴² SZČO, ktorej vzniká povinnosť vedenia účtovníctva sa podľa predmetného zákona stáva účtovnou jednotkou. Účtovnou jednotkou sú tiež FO - podnikatelia, zapísaní v obchodnom registri.

Rovnako ako v podmienkach SR, tak aj v podmienkach ČR je SZČO pri vedení účtovníctva povinná účtovať o stave a pohybe majetku a záväzkov, nákladoch a výnosoch, príjmoch a výdavkoch a výsledku hospodárenia. Ďalej je takáto SZČO povinná zostavovať účtovnú závierku pre zistenie výsledku hospodárenia. Pre zistenie základu dane je povinnosťou SZČO ktorá je účtovnou jednotkou, preukázať skutočné výdavky (príjmy) a náklady (výnosy), a to

³⁸Dostupné online: <https://www.pruvodcepodnikanim.cz/clanek/ucetnictvi-a-danova-evidence/>

³⁹V rámci príslušných kníh, t. j. denník daňovej evidencie, kniha pohľadávok a záväzkov, kniha prijatých a vydaných faktúr, kniha zásob, evidencia miezd a kniha jász.

⁴⁰Dostupné online: <https://www.jakpodnikat.cz/ucetnictvi-nebo-danova-evidence.php>

⁴¹V podmienkach ČR je podvojný účtovníctvo označované ako účtovníctvo

⁴²Dostupné online: <https://www.pruvodcepodnikanim.cz/clanek/ucetnictvi-a-danova-evidence/>

prostredníctvom zhromažďovania príslušných účtovných dokladov. SZČO pri vedení podvojného účtovníctva si môže v porovnaní s daňovou evidenciou znížiť základ dane o zákonné rezervy. Výsledkom vedenia účtovníctva je zistenie základu dane ako rozdiel medzi výnosmi a nákladmi. V prípade, že sa SZČO v podmienkach ČR stane účtovnou jednotkou, je povinná viesť účtovníctvo po dobu najmenej 5 rokov.

2.8 Režim paušálnej dane v ČR

Uvedený režim na základe podaného oznámenia o vstupe do paušálneho režimu⁴³ (na príslušnom finančnom úrade) môžu využiť SZČO s príjmom do **1 mil. CZK** (40,51 tis. Eur). Cieľom uvedeného režimu je zjednodušenie administratívnej záťaže SZČO v súvislosti s odvodovými a daňovými povinnosťami. Výsledkom je, že takáto SZČO nemá povinnosť každoročne podávať daňové priznanie a s tým súvisiace prehľady platieb na zdravotné a sociálne poistenie.⁴⁴ Jednorazová (mesačná, ročná) platba pokrýva súhrne zálohu na zdravotné a sociálne poistenie a tiež zálohu na daň z príjmu FO, pričom každá takáto platba musí byť zaplatená do 20. dňa daného (príslušného) kalendárneho mesiaca (zdaňovacieho obdobia). Výška uvedenej platby sa stanovuje každým rokom.

Tabuľka 4: Výška paušálnej dane v podmienkach ČR za rok 2022

Celková platba za rok 2022	71 928 CZK (2 913,60 Eur)
Pravidelná mesačná platba za rok 2022	5 994 CZK (242,8 Eur)
Z toho:	
Daň	100 CZK (4,05 Eur)
Zdravotné poistenie	2 627 CZK (106,41 Eur)
Sociálne poistenie	3 267 CZK (131 132,38 Eur) ⁴⁵

Zdroj: NEOTAX. Zmeny v paušálnej dani 2022: zvýšenie limitu a rozšírenie na 3 pásma. Dostupné online: <https://neotax.eu/cs/blog/zmeny-v-pausalni-dani-2022-zvyseni-limitu-a-rozsireni-na-3-pasma>

SZČO môže uplatniť režim paušálnej dane za podmienky, že⁴⁶:

- **nie je platcom DPH** (zo zákona ani tzv. dobrovoľný platca DPH) - netýka sa to identifikovanej osoby.
- **ročný príjem** dosiahnutý zo samostatne zárobkovej činnosti nepresiahne úroveň **1 mil. CZK (40,51 tis. Eur)**.
- nie je zamestnancom a **prípadný mesačný príjem** na základe dohody o pracovnej činnosti je do **3,50 tis. CZK** (141,78 Eur) a mesačný príjem na základe dohody o vykonaní práce je do **10 tis. CZK** (405,07 Eur). Ide o príjmy, ktoré podliehajú zrážke na daň (alebo sú od dane oslobodené, alebo nie sú predmetom dane).
- ročné **príjmy z nájmu**, ročné príjmy z **ostatnej poľnohospodárskej výroby** nesmú súhrne presiahnuť úroveň **15 tis. CZK** (607,61 Eur). V prípade, že príjmy podľa uvedených paragrafov presiahnu stanovenú úroveň, vstupujú do základu dane vo vyčíslenom daňovom priznaní.
- oznámenie podajú do 10 dňa zdaňovacieho obdobia finančnému úradu.

⁴³Dostupné online: <https://www.podnikatel.cz/danovy-portal/pausalni-dan/prihlaseni-k-pausalni-dani/>

⁴⁴Dostupné online: <https://www.podnikatel.cz/n/pausalni-dan-pro-osvc/>

⁴⁵Navýšené o 15 % v porovnaní s minimálnou povinnou zálohou ktorú platia SZČO. Jedným z dôvodov je, že všeobecne SZČO si z dôvodu daňovej optimalizácie platia nízke odvody, čo sa premieta následne do nízkeho dôchodku.

⁴⁶Dostupné online: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/v-mediich/2020/rozhovor-ministryne-financi-o-pausalni-d-40236>

SZČO, ktoré začínajú v priebehu príslušného roka podnikat', môžu pri ohlásení živnosti zároveň oznámiť (finančnému úradu) vstup do spomínaného režimu, ktorý sa začína uplatňovať od prvého dňa mesiaca, v ktorom začína SZČO podnikat'. Pri uplatnení uvedeného režimu sa neposudzuje, či ide o hlavnú samostatne zárobkovú činnosť alebo vedľajšiu, pričom sa nezohľadňuje, či ide o voľnú alebo viazanú živnosť. Okrem toho zákon neukladá povinnosť ani presnú formu vedenia evidencie príjmov a výdavkov a k nim prislúchajúcich dokladov. Napriek tomu je vhodné určitým spôsobom takúto evidenciu viesť. Dôvodom je najmä riziko prekročenia limitu pre uplatnenie paušálnej dane uprostred zdaňovacieho obdobia. V takomto prípade bude SZČO povinná po skončení zdaňovacieho obdobia podať daňové priznanie spolu s prehľadom o príjmoch a výdavkoch a tiež vyčísliť sociálne, zdravotné poistenie a daň z príjmu.

V prípade, že SZČO nesplní na konci zdaňovacieho obdobia podmienky režimu paušálnej dane, bude povinná podať daňové priznanie spolu s prehľadom platieb na zdravotné a sociálne poistenie. Platby, ktoré boli uhradené v režime paušálnej dane, sa následne zohľadňujú pri podávaní daňového priznania.⁴⁷ Z uvedeného vyplýva, že SZČO rieši dve situácie. Prvou je režim paušálnej dane, ktorý podlieha oznámeniu SZČO a splneniu podmienok vstupu a druhou je samotné splnenie podmienok týkajúcich sa režimu paušálnej dane na konci zdaňovacieho obdobia. V prípade, že SZČO nesplní podmienky, tak režim paušálnej dane pre SZČO skončil, alebo skončil len pre dané zdaňovacie obdobie (napr. ak dosiahne ročný príjem podľa §9 a §10) vo výške viac ako **15 tis. CZK** (607,61 Eur), pričom SZČO naďalej ostáva v režime paušálnej dane pre nasledujúce obdobie. Pri uplatňovaní uvedeného režimu SZČO nemá nárok na uplatnenie úľavy na daniach ani na daňové zvýhodnenia.

Na základe novely zákona o dani z príjmov, ktorá nadobúda účinnosť v roku 2023, dôjde k navýšeniu limitu pre vstup do režimu paušálnej dane, zo súčasných **1 mil. CZK** (40,51 tis. Eur) na **2 mil. CZK** (81,01 tis. Eur). Dôvodom bolo navýšenie limitu ročného obratu pre povinnú registráciu k DPH nad 2 mil. CZK (81,01 tis. Eur). V prípade, že by bola ponechaná pôvodná hranica príjmu pre vstup do režimu paušálnej dane, t. j. do 1 mil. CZK (40,51 tis. Eur), boli by SZČO s príjmom od 1 mil. CZK (40,51 tis. Eur) do 2 mil. CZK (81,01 tis. Eur) z uplatnenia režimu paušálnej dane vylúčení. Napriek tomu, že spĺňajú podmienku vstupu do režimu paušálnej dane t. j. nie sú platcovia DPH.⁴⁸ Ďalšou zo zmien bude **zavedenie troch pásiem** paušálnej dane v závislosti od dosiahnutého príjmu, aby nedochádzalo ku znevýhodňovaniu SZČO s nižším príjmom v porovnaní so SZČO s vyšším príjmom.⁴⁹

⁴⁷Dostupné online: <https://www.youtube.com/watch?v=L22t8SvGCCA&t=1968s>

⁴⁸Ministerstvo financií ČR. Interná komunikácia

⁴⁹Ministerstvo financií ČR. Dostupné online: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/v-mediich/2022/stanjura-limit-prijmu-chceme-zvednout-na-44150/>

Rozhodnutie, ktorý spôsob výdavkov by mal podnikateľ uplatniť, závisí od viacerých faktorov. Každá SZČO by mala vziať do úvahy pri rozhodovaní výšku dosiahnutých príjmov a výdavkov, a taktiež by mala zohľadniť predmet podnikateľskej činnosti a výšku dane na daňovom priznaní. SZČO má na výber uplatnenie paušálnych výdavkov alebo skutočných výdavkov, ktoré môžu mať formu vedenia podvojného alebo jednoduchého účtovníctva alebo daňovej evidencie.

SZČO by sa mala rozhodnúť pre skutočné výdavky v momente, keď jej skutočné výdavky prevýšia tie paušálne. To platí pri SZČO, ktoré majú napríklad viac zamestnancov, platia za prenájom, využívajú firemné auto. Negatívom uplatňovania skutočných výdavkov je vyššie časové a administratívne zaťaženie.

Paušálne výdavky sa oplatia SZČO, ktoré majú nízke výdavky, alebo ktorých príjmy neprekročia stanovenú maximálnu hranicu paušálnych výdavkov. Zároveň je spojená s uplatňovaním paušálnych výdavkov nižšia administratívna a časová záťaž.

Uplatňovanie paušálnych výdavkov v podmienkach SR upravuje zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov, podľa ktorého si SZČO môže uplatniť paušálne výdavky v prípade, že dosahuje príjmy z podnikania, príjmy z inej SZČO, a príjmy z použitia diela a umeleckého výkonu. V podmienkach ČR si podľa zákona č. 586/1992 Sb. o daních z príjmov môže SZČO uplatniť paušálne výdavky v prípade, že dosahuje príjmy zo samostatnej činnosti s výnimkou podielov na zisku spoločníkov v.o.s a komplementárov k.s., príjmy z prenájmu s výnimkou, že nie je samostatnou činnosťou a príjmy z príležitostnej nepodnikateľskej poľnohospodárskej výroby.

Jednou z odlišných podmienok pri uplatňovaní paušálnych výdavkov v podmienkach SR v porovnaní s ČR je, že na Slovensku nie je zadefinovaný maximálny limit príjmu pre uplatnenie paušálnych výdavkov. V ČR je stanovený na úrovni 2 mil. CZK (81,01 tis. Eur).

Okrem toho, v podmienkach SR je pre uplatnenie paušálnych výdavkov stanovená jedna percentuálna sadzba, t. j. na úrovni 60 % pre všetky druhy príjmu podliehajúce uplatneniu paušálnych výdavkov, pričom maximálny limit pre uplatnenie paušálnych výdavkov je na úrovni 20 tis. Eur. V Českej republike sú jednotlivé sadzby paušálnych výdavkov členené v závislosti od druhu dosiahnutého príjmu, t. j. 80 %, 60 %, 40 % a 30 %, pričom každá z nich má stanovený svoj maximálny limit. Zatiaľ čo pri percentuálnej sadzbe 60 % je v podmienkach SR stanovený maximálny limit na úrovni 20 tis. Eur v podmienkach ČR je pri porovnateľnej sadzbe stanovený maximálny limit na úrovni 48,60 tis. Eur. Rovnako aj maximálne limity ostatných percentuálnych sadzieb paušálnych výdavkov, t. j. 80 %, 40 % a 30 % v podmienkach ČR prevyšujú maximálny limit paušálnych výdavkov v SR.

Na Slovensku v porovnaní s ČR si SZČO môže uplatniť nad rámec paušálnych výdavkov zdravotné a sociálne odvody, zatiaľ čo v ČR prestali byť zdravotné a sociálne odvody daňovo uznateľným výdavkom od roku 2008.

Napriek tomu, že uplatňovanie paušálnych výdavkov v porovnaní so skutočnými výdavkami prináša pre SZČO, ako v SR, tak aj v ČR jednu z najdôležitejších výhod, t. j. nižšiu administratívnu záťaž, existujú pri ich uplatňovaní aj určité nevýhody. Nasledujúca tabuľka 5 prezentuje spoločné výhody a nevýhody v SR a ČR pri uplatňovaní paušálnych výdavkov a skutočných výdavkov.

Tabuľka 5: Porovnanie spoločných výhod a nevýhod v SR a ČR pri uplatňovaní paušálnych výdavkov a skutočných výdavkov.

SR a ČR		SR a ČR	
Paušálne výdavky		Skutočné výdavky	
Výhody	Nevýhody	Výhody	Nevýhody
Uplatnenie vyšších výdavkov v porovnaní so skutočnými výdavkami	Sledovanie maximálnych finančných limitov pre uplatnenie paušálnych výdavkov	Štruktúrovanejší prehľad o príjmoch a výdavkoch	Potreba rozlišovania daňových a nedaňových výdavkov. Riziko zahrnutia daňovo neuplatniteľných výdavkov
Nie je potreba vedenia účtovníctva a tiež vynaloženie finančných prostriedkov na účtovný program	Odpisy hmotného a nehmotného majetku nie je možné uplatniť ako daňový výdavok v skutočnej výške, vedú sa len v evidencii	Podklad pre tvorbu finančnej analýzy (s dôrazom na vedenie účtovníctva)	Preukázateľnosť výdavkov na základe príslušných dokladov
Nízke, alebo žiadne náklady spojené so spracovaním daňového priznania	Nie je možná kombinácia skutočných výdavkov a paušálnych výdavkov, existujú však výnimky	Zníženie základu dane o zákonné rezervy (s dôrazom na vedenie účtovníctva)	Vyššie nároky na orientáciu v legislatíve (zákon o daní z príjmov, zákon o účtovníctve)
Nezostavuje sa účtovná závierka, výkazy a iné	Evidencia čiastkových základov dane (odzrkadľujúcich príslušnú kategóriu príjmu a percentuálnu sadzbu)	Ako podklad pri žiadosti o dotácie a príspevky (s dôrazom na vedenie účtovníctva)	Sankcie za nedodržanie zákona o účtovníctve
Nenáročný spôsob kalkulácie paušálnych výdavkov, nízka časová a administratívna náročnosť. Nižšie nároky na orientáciu v legislatíve (zákon o dani z príjmov)	Nad rámec paušálnych výdavkov nie je možné uplatniť ďalšie výdavky (odpisy, mzdové náklady atď.)		Vyššia nákladovosť softwarového vybavenia (najmä pri vedení účtovníctva)
Určenie uvedeného spôsobu uplatňovania paušálnych výdavkov až pri podávaní daňového priznania	Uplatňovanie paušálnych výdavkov zo strany platcu DPH, len ak bol platcom DPH určitú časť zdaňovacieho obdobia		Potreba účtovania formou podvojného zápisu (v rámci vedenia účtovníctva)
Nie je potrebná preukázateľnosť výdavkov na základe príslušných dokladov (s výnimkou faktúr) a ich členenie na daňové a nedaňové výdavky	Platca DPH musí viesť samostatnú evidenciu o prijatých a uskutočnených plnení (vrátane daňových dokladov)		Zostavovanie účtovnej závierky, účtovných výkazov, povinnosť inventúry a inventarizácie
Uplatňovanie paušálnych výdavkov na dobrovoľnej báze	Výška paušálnych výdavkov je známa až na konci zdaňovacieho obdobia		
Zjednodušená forma evidencie (príjmov a pohľadávok)			

Zdroj: Vlastné spracovanie, SBA

2.9 Prechod medzi uplatňovaním paušálnych výdavkov a vedením daňovej evidencie

Na základe dostupných údajov za SR a ČR o spôsobe uplatňovania výdavkov SZČO predstavuje daňová evidencia v oboch krajinách druhý najčastejší spôsob uplatňovania výdavkov.

Prechod z paušálnych výdavkov na daňovú evidenciu

V podmienkach SR pri prechode z uplatňovania paušálnych výdavkov na daňovú evidenciu nie je potrebné meniť formu evidovania stavu majetku a záväzkov. Z tohto dôvodu nedochádza ani k úprave daňového základu o cenu nespotrebovaných zásob, ani o výšku pohľadávok. SZČO má povinnosť si stanoviť začiatkové stavy zásob a pohľadávok k prvému dňu zdaňovacieho obdobia podľa konečného stavu zásob a pohľadávok z posledného dňa zdaňovacieho obdobia.

Pri prechode paušálnych výdavkov na daňovú evidenciu v ČR je potrebné základ dane upraviť (navýšiť) o hodnotu zdaniteľných príjmov vo forme pohľadávok, pričom príjmy z už zdaniteľných pohľadávok (z obdobia uplatňovania paušálnych výdavkov) sa zaradia medzi nezdaniteľným príjem. Rovnako aj úhrada záväzkov, ktoré vznikli v období uplatňovania paušálnych výdavkov, je v období uplatňovania skutočných výdavkov považovaná za nedaňový výdavok. V prípade, že na konci zdaňovacieho obdobia nie sú evidované žiadne pohľadávky alebo by sa dodatočným daňovým priznaním nezvýšila daňová povinnosť, nie je potreba podávať dodatočné daňové priznanie.

Prechod z daňovej evidencie na paušálne výdavky

V podmienkach SR sa pri prechode z daňovej evidencie na paušálne výdavky neupravuje základ dane. Konečné zostatky pohľadávok a zásob stanovený k poslednému dňu zdaňovacieho obdobia sa uvedie ako počiatkový stav zásob a pohľadávok v daňovej evidencii.

V podmienkach ČR sa základ dane zvyšuje o hodnotu pohľadávok, ktoré by boli pri úhrade zdaniteľným príjmom (s výnimkou zaplatených záloh) a tiež o hodnotu nespotrebovaných zásob, zostatkov vytvorených rezerv. Následne o hodnotu dlhov, ktoré by pri úhrade boli zdaniteľným výdavkom (s výnimkou prijatých záloh). Pri vedení paušálnych výdavkov sa skutočné príjmy z už zdanených pohľadávok (v období uplatňovania skutočných výdavkov) označia ako nezdaniteľné príjmy a nie je možné na nich uplatniť paušálne výdavky.

3 Komparácia uplatňovania paušálnych a skutočných výdavkov SZČO v SR v porovnaní s ČR

V nasledujúcej kapitole z dôvodu lepšej komparácie sú všetky dostupné údaje ako za SR tak aj za ČR vyjadrené (resp. prepočítané) v rovnakej mene EURO. V nasledujúcej časti sú hodnoty českej koruny prepočítané priemerným ročným konverzným kurzom na základe Českej národnej banky podľa Prílohy 1.

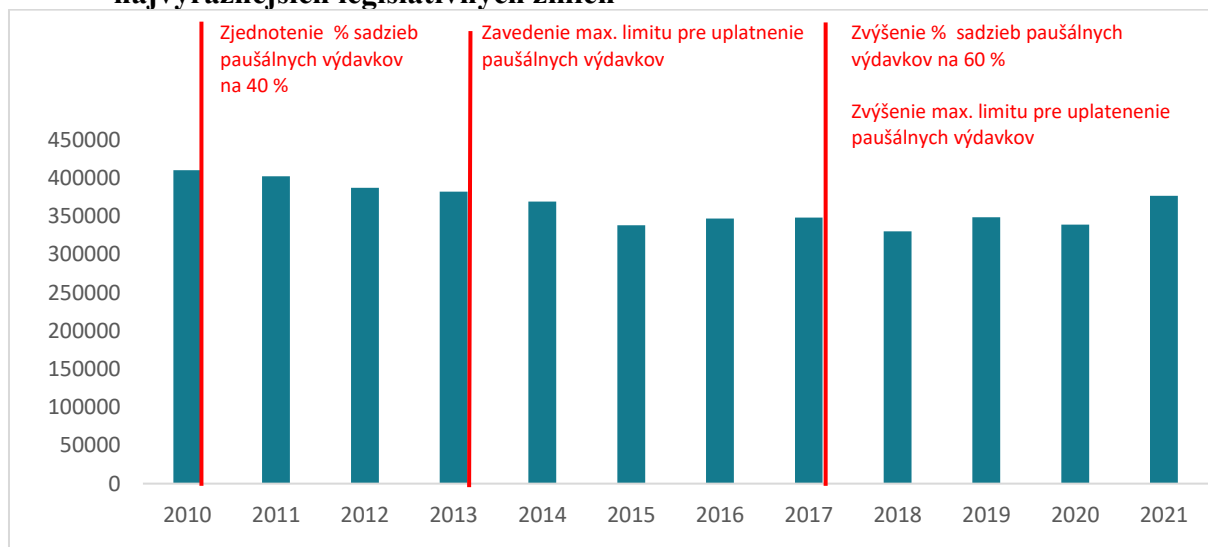
Údaje uvedené nasledujúcej kapitole za Slovensko sú získané prevažne z Finančnej správy Slovenskej republiky, ktorú dopĺňa Štatistický úrad SR. Údaje za Českú republiku sú získané prevažne z Ministerstva Financíí ČR, ktoré dopĺňajú údaje Českej správy sociálneho zabezpečení (obdoba Sociálnej poisťovne v SR).

Podľa údajov Štatistického úradu SR je od roku **2010** zaznamenaný **klesajúci trend počtu SZČO**,⁵⁰ ktorý bol zapríčinený zvyšovaním sociálnych odvodov a tiež dopadmi finančnej krízy a vládnymi opatreniami (napr. zjednotenie percentuálnych sadzieb paušálnych výdavkov). Pokles počtu SZČO v roku 2015 bol spôsobený okrem iného aj z dôvodu zmeny metodiky posudzovania aktívnych subjektov zo strany ŠÚ SR. Od roku 2016 až do roku 2021 bol zaznamenaný kolísavý trend vývoja počtu SZČO. Tieto zmeny boli ovplyvnené napr. zvýšením sadzieb paušálnych výdavkov a ich maximálneho limitu a taktiež neskôr pandemiou COVID-19. V rámci **slobodných povolaní**, ktoré sú zároveň druhou najpočetnejšou skupinou SZČO, je možné pozorovať ich rastúci trend za sledované obdobie, pričom v roku 2021 dosiahli početnosť na úrovni **22 954**. **Samostatne hospodáriaci roľníci** tvorili za sledované obdobie najmenej zastúpenú skupinu SZČO, pričom v tejto skupine vidíme opačný trend ako u SZČO v rámci slobodných povolaní. V porovnaní s počiatočným stavom samostatne hospodáriacich roľníkov v nami sledovanom období z roku 2010 (7 782) ich počet klesol v roku **2021** na úroveň **3 684**.

V rámci **sledovaného obdobia 2010 – 2021** bolo jednou z **legislatívnych zmien** na Slovensku v súvislosti s uplatňovaním paušálnych výdavkov **zjednotenie** percentuálnych sadzieb paušálnych výdavkov na úroveň **40 %**. Uvedená zmena z roku **2010** mohla byť jednou z príčin klesajúceho počtu SZČO v nasledujúcich rokoch. Zavedenie maximálneho limitu pre uplatnenie paušálnych výdavkov vo výške 5,04 tis. Eur v roku 2013 predstavovalo pre SZČO prvú zásadnejšiu zmenu, ktorá pravdepodobne zvýraznila klesajúci trend počtu SZČO do roku 2015. V roku 2017 došlo k navýšeniu percentuálnych sadzieb paušálnych výdavkov na 60 % a tiež ku navýšeniu maximálneho limitu pre uplatnenie paušálnych výdavkov na úroveň 20 tis. Eur. Uvedená legislatívna zmena z roku 2017 sa pravdepodobne najvýraznejšie premietla vo zvýšenom počte SZČO uplatňujúcich paušálne výdavky na Slovensku, čo potvrdzuje graf č. 3.

⁵⁰FO podnikatelia, aktívne subjekty

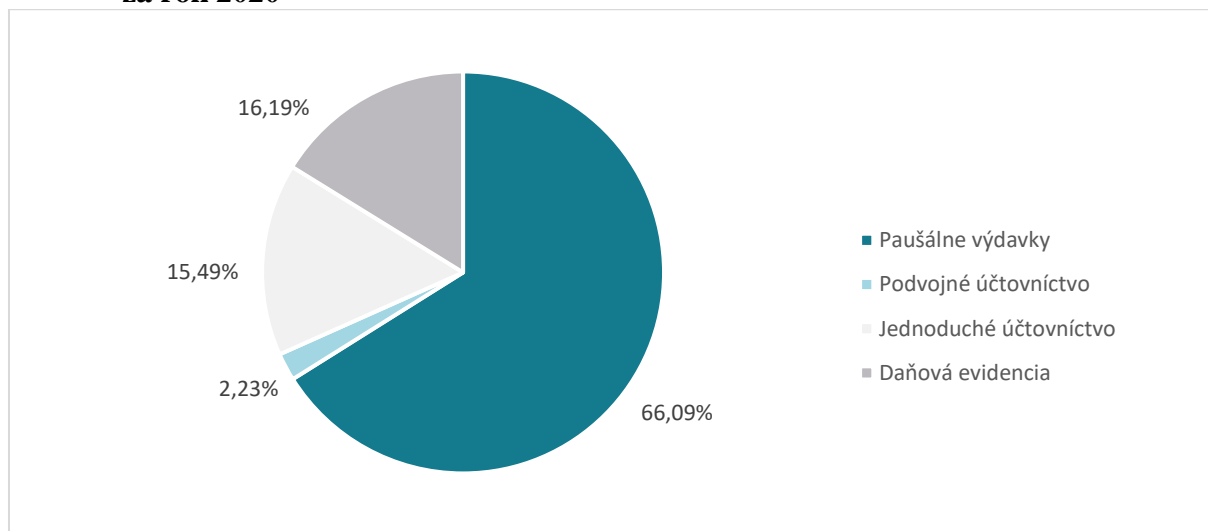
Graf 1: Vývoj počtu SZČO v podmienkach SR za obdobie 2010 – 2021, vrátane vplyvu najvýraznejších legislatívnych zmien

Zdroj: Štatistický úrad SR, Vlastné spracovanie SBA

Podľa údajov Finančnej správy SR⁵¹ bol celkový počet SZČO v roku 2020, ktoré si podali daňové priznanie na úrovni **400 802**. Z toho viac ako dve tretiny (66,09 %) si uplatnilo paušálne výdavky. Druhým najčastejším spôsobom uplatňovania výdavkov bola daňová evidencia (16,19 %), následne vedenie jednoduchého účtovníctva (15,49 %) a podvojného účtovníctva (2,23 %).⁵²

Graf 2: Spôsob uplatňovania výdavkov SZČO na základe daňového priznania⁵³ v SR za rok 2020

Zdroj: Finančná správa SR

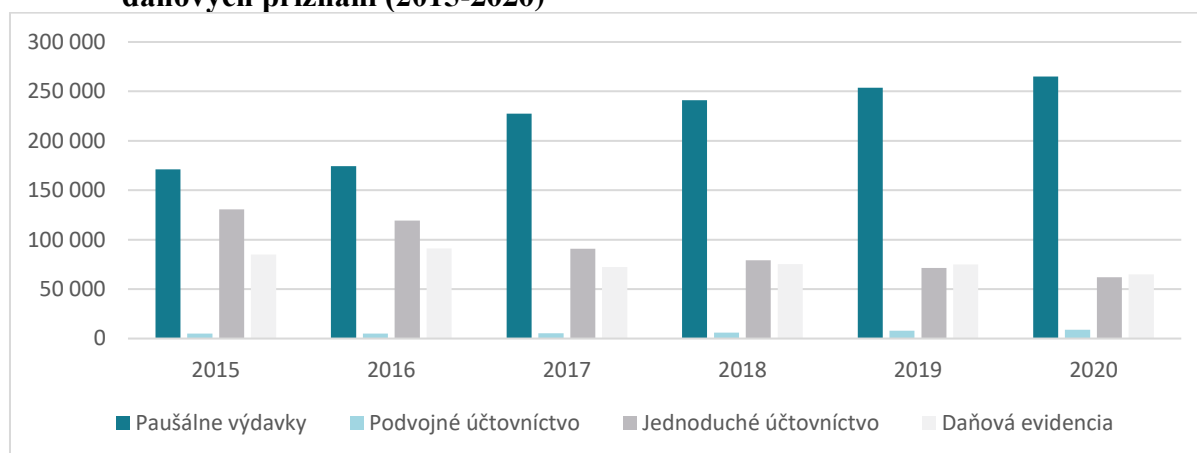
Za sledované obdobie 2015 - 2020 je možné pozorovať vo všeobecnosti rastúci trend v uplatňovaní paušálnych výdavkov SZČO a klesajúci trend počtu SZČO uplatňujúcich skutočné výdavky.

⁵¹Počet SZČO podľa údajov Finančnej správy SR sa nezohoduje s údajmi o počte SZČO podľa Štatistického úradu SR z dôvodu rozličnej metodiky.

⁵²Spôsob uplatnenia výdavkov SZČO na základe označenia vo forme krížika na daňovom priznaní 2021.

⁵³Spôsob uplatnenia výdavkov SZČO na základe označenia vo forme krížika na daňovom priznaní 2021.

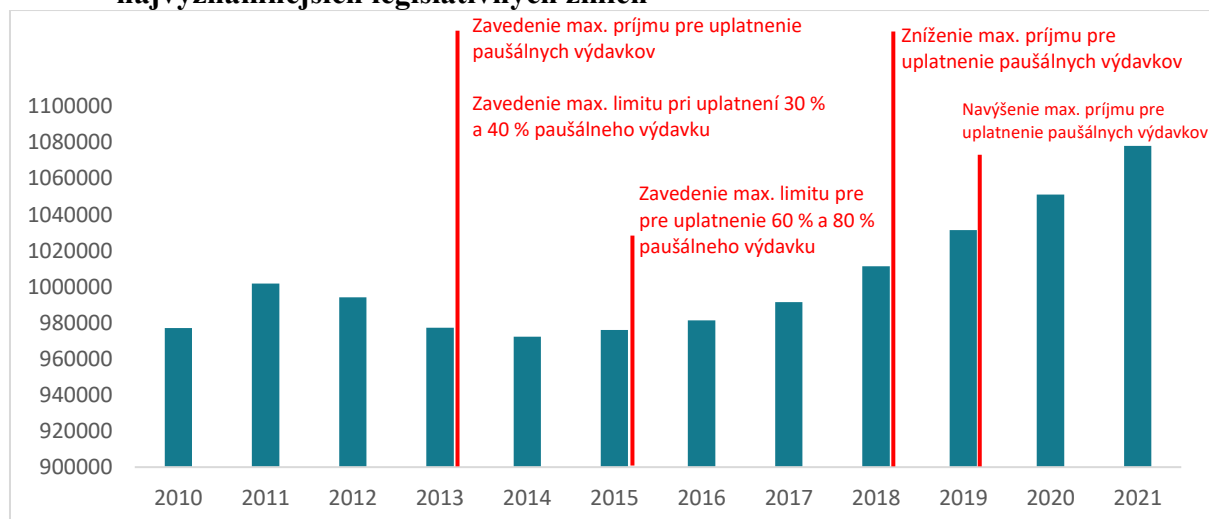
Graf 3: Vývoj počtu SZČO v SR podľa spôsobu uplatňovania výdavkov na základe daňových priznaní (2015-2020)

Zdroj: Finančná správa SR

Jedným z dôvodov poklesu celkového počtu SZČO v podmienkach ČR za nami sledované obdobie 2012 - 2014, bol pokles SZČO, ktorí vykonávali svoju podnikateľskú činnosť ako hlavnú činnosť. Napriek legislatívnym zmenám, ktoré sprísnil podmienky uplatňovania paušálnych výdavkov bol od roku 2015 do roku 2021 zaznamenaný rastúci trend počtu SZČO aj SZČO uplatňujúcich paušálne, čo potvrdzuje graf 8. Uvedený trend v roku 2017 bol pravdepodobne ovplyvnený aj zrušením zákazu uplatňovania daňového bonusu a zľavy na manželku pri uplatňovaní paušálnych výdavkov. Okrem toho boli v roku 2019 stanovené maximálne limity paušálnych výdavkov na úroveň pred roka 2017 a tiež bol navýšený ročný zdaniteľný príjem pre uplatňovanie paušálnych výdavkov z 1 mil. CZK (37,97 tis. Eur) na 2 mil. CZK (77,90 tis. Eur).

Graf 4: Vývoj počtu SZČO v podmienkach ČR za obdobie 2010 – 2021, vrátane vplyvu najvýznamnejších legislatívnych zmien

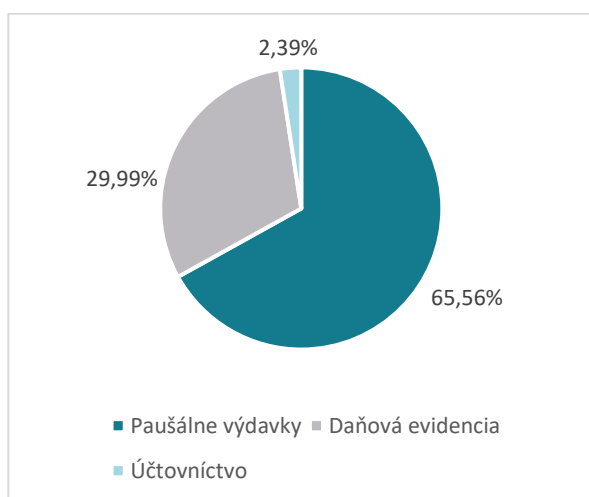

Zdroj: Česká správa sociálního zabezpečení. Vlastné spracovanie SBA

Podľa údajov Finančnej správy ČR si v roku 2020 podalo daňové priznanie 1 029 102 SZČO. Z pohľadu spôsobu uplatňovania výdavkov viac ako dve tretiny z nich, 65,56 % si uplatňovalo paušálne výdavky, takmer jedna tretina (29,99 %) viedla daňovú evidenciu a viac ako 2 % viedlo účtovníctvo.

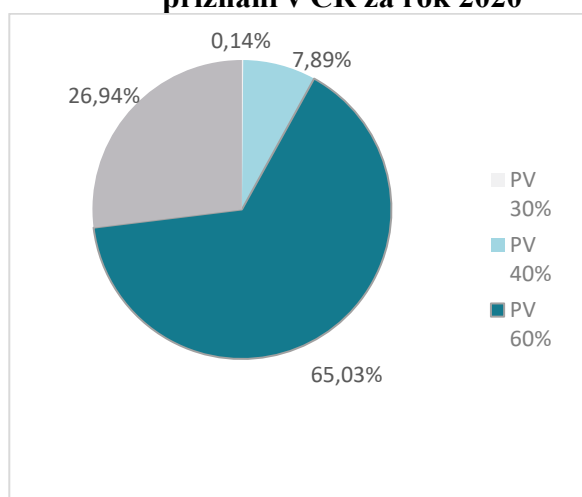
Z celkového počtu SZČO uplatňujúcich paušálne výdavky, najvyšší podiel (65,03 %) tvorili ostatní živnostníci s uplatnením paušálnych výdavkov vo výške 60 %. Druhou najpočetnejšou skupinou (26,94 %) boli SZČO vykonávajúci remeselnú živnosť s uplatňovaním paušálnych výdavkov vo výške 80 %. SZČO podnikajúci formou slobodných povolání s uplatňovaním paušálnych výdavkov vo výške 40 % tvorili menej ako 8 %. Najmenej zastúpenou kategóriou (0,14 %) boli SZČO, ktorí si môžu uplatniť paušálne výdavky vo výške 30 % z príjmu z prenájmu majetku zaradeného alebo nezaradeného v obchodnom majetku.

Graf 5: Spôsob uplatňovania výdavkov SZČO na základe daňových priznaní v ČR za rok 2020

Zdroj: MF ČR

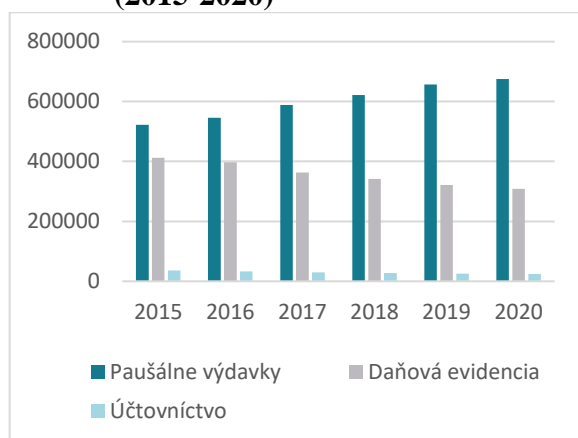
Graf 6: Podiel SZČO podľa výšky uplatňovania paušálnych výdavkov na základe daňových priznaní v ČR za rok 2020

Zdroj: MF ČR

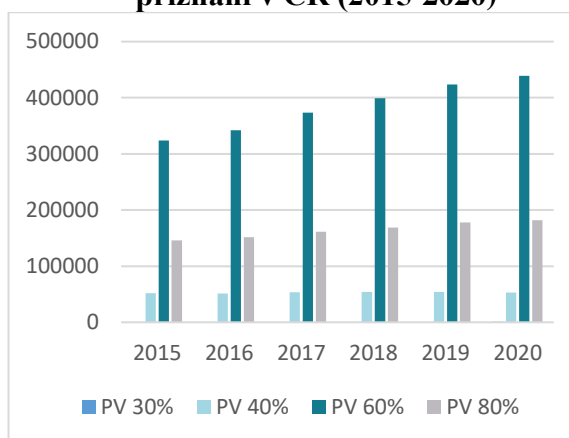
Aj napriek niektorým legislatívnym zmenám v ČR ovplyvňujúcich uplatňovanie paušálnych výdavkov) je možné pozorovať na grafe 8 za sledované obdobie 2015 - 2020 vo všeobecnosti rastúci trend v uplatňovaní paušálnych výdavkov SZČO v porovnaní s uplatňovaním skutočných výdavkov. V rámci jednotlivých kategórií rastúci trend uplatňovania paušálnych výdavkov za sledované obdobie pretrváva u SZČO v kategórií „ostatné živnosti“ a „remeselná živnosť“.

Graf 7: Vývoj počtu SZČO podľa spôsobu uplatňovania výdavkov na základe daňových priznaní v ČR (2015-2020)

Zdroj: MF ČR

Graf 8: Vývoj počtu SZČO podľa výšky uplatňovania paušálnych výdavkov na základe daňových priznaní v ČR (2015-2020)

Zdroj: MF ČR

Cieľom nasledujúcej časti je na zjednodušených modelových príkladoch poukázať ako ovplyvňuje výber spôsobu uplatňovania výdavkov daňovú povinnosť SZČO v SR a ČR. Pre ucelený pohľad analyzovanej problematiky sme do modelového príkladu zahrnuli aj výpočet platieb na sociálne a zdravotné poistenie, ktoré vstupujú v podmienkach SR do výpočtu daňovej povinnosti. Z uvedeného dôvodu sme platby na sociálne a zdravotné poistenie zahrnuli vo výpočte aj pre ČR. Okrem toho ďalšie dva modelové príklady zohľadňujú navyše uplatnenie daňového bonus a zľavy na manželku resp. nezdanej časti základu dane na manželku. Výsledkom je výpočet daňovo-odvodového zaťaženia SZČO pri uplatňovaní paušálnych výdavkov a skutočných výdavkov v podmienkach SR a ČR.

Modelový príklad 1 (SR)

FO – podnikateľ (SZČO) podniká na základe živnostenského oprávnenia, pričom nie je platcom DPH. Je bezdetný a slobodný. Živnostník spĺňa podmienky pre uplatnenie paušálnych výdavkov (60 %), alebo si môže uplatniť skutočné výdavky.

Modelový príklad zahŕňa dve situácie odzrkadľujúce súčasný a navrhovaný maximálny limit pre uplatnenie paušálnych výdavkov. V rámci prvej dosiahol SZČO roku 2021 príjem 33,33 tis. Eur a skutočné výdavky 11 tis. Eur. V rámci druhej dosiahol príjem 49 790 Eur a skutočné výdavky 16 tis. Eur. Odvody na sociálne a zdravotné poistenie platil z dosiahnutých príjmov. Tabuľka č. 6 prezentuje výšku daňovej povinnosti a odvodovej povinnosti za rok 2021 pri uplatnení skutočných a paušálnych výdavkov (60 %) v oboch situáciách.

V prípade, že by sa SZČO s príjmom 33,33 tis. Eur a výdavkami 11 tis. Eur rozhodla uplatniť paušálne výdavky v súčasnosti jej daňová povinnosť by bola takmer 2,5 násobne nižšia (648,26 Eur) v porovnaní s uplatňovaním skutočných výdavkov (1,56 tis. Eur). Vzhľadom na to, že pri výpočte odvodovej povinnosti sa zohľadňuje aj rozdiel medzi príjmami a výdavkami, pri uplatňovaní paušálnych výdavkov je možné pozorovať, že odvodová povinnosť SZČO je rovnako nižšia (4,50 tis. Eur), ako pri uplatňovaní skutočných výdavkov (7,35 tis. Eur). Celkové daňovo-odvodové zaťaženie SZČO pri vyššie uvedenom príjme a výdavkoch je pri uplatňovaní paušálnych výdavkov 15,45 % a pri uplatňovaní skutočných výdavkov 26,78 %.

V prípade, ak by vyššie uvedená SZČO dosahovala príjem 49 790 Eur a výdavky 16 tis. Eur, jej daňová povinnosť (1,32 tis. Eur) pri uplatňovaní nového maximálneho limitu

pausaálnych výdavkov v porovnaní so skutočnými výdavkami (2,74 tis. Eur) by bola približne 2 násobne nižšia. Odvodová povinnosť SZČO pri uplatnení paušálnych výdavkov by bola rovnako nižšia (6,58 tis. Eur), ako pri uplatnení skutočných výdavkov (10,99 tis. Eur). Celkové daňovo-odvodové zaťaženie pri uplatňovaní paušálnych výdavkov by bolo nižšie (15,89 %) ako pri uplatňovaní skutočných výdavkov (27,58 %).

Vychádzajúc zo zjednodušeného modelového príkladu by stanovením nového maximálneho limitu (viď kapitola 5), v porovnaní s aktuálnym maximálnym limitom paušálnych výdavkov, bola daňová povinnosť (v absolútnych hodnotách) pre SZČO vyššia, avšak celkové daňovo odvodové zaťaženie takmer porovnateľné.

Tabuľka 6: Výpočet daňovo-odvodového zaťaženia pri aktuálnom max. limite a navrhovanom max. limite paušálnych výdavkov (60 %) a skutočných výdavkov v SR za rok 2021

Položky	Aktuálny max. limit	-	Navrhovaný max. limit	-
	Paušálne výdavky (60 %)	Skutočné výdavky	Paušálne výdavky (60 %)	Skutočné výdavky
Ročné príjmy	33 333,30	33 333,30	49 790	49 790
Výdavky	19 999,98	11 000	29 874	16 000
Sociálne poistenie	3 164	5 172	4 633	7 728
Zdravotné poistenie	1 336	2 184	1 957	3 264
Výdavky spolu	24 500,53	18 356,20	36 463,23	26 991,38
ČZD	8 832,77	14 997,10	13 326,77	22 798,62
NČZD na daňovníka	4 511	4 511	4 511	4 511
Upravený základ dane (UZD)	4 321,77	10 466,10	8 815,77	18 287,62
Sadzba dane	15 %	15 %	15 %	15 %
Daňová povinnosť	648,27	1 569,91	1 322,36	2 743,14
Daňovo – odvodové zaťaženie	5 148,82	8 926,91	7 912,36	13 735,14
Daňovo-odvodové zaťaženie (v %)	15,45	26,78	15,89	27,58

Zdroj: Vlastné spracovanie, SBA

Modelový príklad 2 (SR)

FO – podnikateľ (SZČO) podniká na základe živnostenského oprávnenia, pričom nie je platcom DPH. Je ženatý a má 3 deti. Spĺňa podmienky na uplatnenie NČZD na manželku. Živnostník spĺňa podmienky pre uplatnenie paušálnych výdavkov (60 %), alebo si môže uplatniť skutočné výdavky.

Výsledky z tabuľky č. 7 poukazujú na výraznú zmenu daňovej povinnosti pri uplatnení daňového bonusu a NČZD na manželku v porovnaní s predchádzajúcim modelovým príkladom č.1, kedy si SZČO uplatnila len NČZD na daňovníka. V prípade uplatňovania paušálnych výdavkov pri aktuálnom maximálnom limite by bola daňová povinnosť v porovnaní s predchádzajúcim modelovým príkladom 21 násobne nižšia (t. j. o 618,61 Eur). Výsledné daňovo-odvodové zaťaženie by bolo o 648,30 Eur nižšie. Po zohľadnení daňového bonusu na deti by SZČO vznikol preplatok na dani z príjmu vo výške 1180. Eur, ktorý by jej bol v stanovenom termíne vyplatený. V percentuálnom vyjadrení bola zmena (zníženie) daňovo-odvodového zaťaženia o 1,95 p. b oproti modelovému príkladu č. 1.

Tabuľka 7: Výpočet daňovo-odvodového zaťaženia pri zohľadnení daňového bonusu a NČZD na manželku pri aktuálnom max. limite paušálnych výdavkov (60 %) a skutočných výdavkov v SR za rok 2021

Položky	Aktuálny max. limit	-
	Paušálne výdavky (60 %)	Skutočné výdavky
Ročné príjmy	33 333,30	33 333,30
Výdavky	19 999,98	11 000
Sociálne poistenie	3 164	5 172
Zdravotné poistenie	1 336	2 184
Výdavky spolu	24 500,53	18 356,20
ČZD	8 832,77	14 977,10
NČZD na daňovníka	4 511	4 511
NČZD na manželku	4 124	4 124
Upravený základ dane	197,77	6 342,10
Sadzba dane	15 %	15 %
Daňová povinnosť	29,66	951,31
Bonus na deti	1 212,06	1 212,06
Preplatok	1 182,40	260,75
Daňovo – odvodové zaťaženie	4 529,66	7 356,00
Daňovo – odvodové zaťaženie (v %)	13,50	22,07

Zdroj: Vlastné spracovanie, SBA

Modelový príklad 3 (ČR)

FO – podnikateľ (SZČO) podniká na základe živnostenského oprávnenia. Nie je platcom DPH. Je bezdetný a slobodný. Živnostník spĺňa podmienky pre uplatnenie paušálnych výdavkov (60 %),⁵⁴ alebo si môže uplatniť skutočné výdavky.

V prípade, že by sa SZČO v podmienkach ČR s príjmom 77,98 tis. Eur a výdavkami 20 tis. Eur rozhodla uplatniť paušálne výdavky jej daňová povinnosť by bola viac ako 2 násobne nižšia (3,59 tis. Eur) v porovnaní s uplatňovaním skutočných výdavkov (7,61 tis. Eur). Pri uplatňovaní paušálnych výdavkov je možné pozorovať, že odvodová povinnosť SZČO je 2 násobne nižšia (6,66 tis. Eur) ako pri uplatňovaní skutočných výdavkov (12,38 tis. Eur). Celkové daňovo-odvodové zaťaženie SZČ pri vyššie uvedenom príjme a výdavkoch je pri uplatňovaní paušálnych výdavkov 13,15 % a pri uplatňovaní skutočných výdavkov 25,64 %.

⁵⁴V podmienkach ČR je možné uplatniť paušálne výdavky vo výške 80 %, 60 %, 40 % a 30 %. Pre potreby analýzy sme zvolili rovnaký paušálny výdavok ako je v podmienkach SR.

Tabuľka 8: Výpočet daňovo-odvodového zaťaženia pri aktuálnom max. limite paušálnych výdavkov (60 %) a skutočných výdavkov v ČR za rok 2021

Položky	Aktuálny max. limit	-
	Paušálne výdavky (60 %)	Skutočné výdavky
Ročné príjmy	77 987,91	77 987,91
Výdavky	46 792,74	20 000
Sociálne poistenie	x	x
Zdravotné poistenie	x	x
Výdavky spolu	46 792,74	20 000
ČZD (Dílčí základ dane)	31 195,16	57 988,00
Sadzba dane	15 %	15 %
Zľava na daňovníka	1 085,86	1 085,86
Daňová povinnosť	3 593,41	7 612,33
Sociálne poistenie	4 554,49	8 466,23
Zdravotné poistenie	2 105,67	3 914,18
Daňovo – odvodové zaťaženie	10 253,57	19 992,75
Daňovo – odvodové zaťaženie (v %)	13,15	25,64

Zdroj: Vlastné spracovanie, SBA

Modelový príklad 4 (ČR)

FO – podnikateľ (SZČO) podniká na základe živnostenského oprávnenia, pričom nie je platcom DPH. Je ženatý a má 3 deti. Živnostník spĺňa podmienky pre uplatnenie paušálnych výdavkov (60 %),⁵⁵ alebo si môže uplatniť skutočné výdavky.

Výsledky z tabuľky č. 9 poukazujú na výraznú zmenu daňovej povinnosti pri uplatnení daňového bonusu a zľavy na manželku v porovnaní s predchádzajúcim modelovým príkladom č.3, kedy si SZČO uplatnila len zľavu na poplatníka. V prípade uplatňovania paušálnych výdavkov by bola daňová povinnosť v porovnaní s prechádzajúcim modelovým príkladom 12 násobne nižšia (t. j. o 3 299,51 Eur) a výsledné daňovo odvodové zaťaženie tiež o 3 299,51 Eur nižšie. V percentuálnom vyjadrení bola zmena (zníženie) daňovo-odvodového zaťaženia o 4,23 p. b. oproti modelovému príkladu č. 3.

⁵⁵V podmienkach ČR je možné uplatniť paušálne výdavky vo výške 80 %, 60 %, 40 % a 30 %. Pre potreby analýzy sme zvolili rovnaký výdavkový paušál ako je v podmienkach SR.

Tabuľka 9: Výpočet daňovo-odvodového zat'azenia pri zohľadnení daňového bonusu a zľavy na manželku pri aktuálnom max. limite paušálnych výdavkov (60 %) a skutočných výdavkov v ČR za rok 2021

Položky	Aktuálny max. limit	-
	Paušálne výdavky (60 %)	Skutočné výdavky
Ročné príjmy	77 987,91	77 987,91
Výdavky	46 792,75	20 000
Sociálne poistenie	x	x
Zdravotné poistenie	x	x
Výdavky spolu	46 792,75	20 000
ČZD (Dílči základ dane)	31 195,16	57 988
Daň (15 %)	15 %	15 %
Zľava na daňovníka	1 085,86	1 085,86
Zľava na manželku	1 006,20	1 006,20
Bonus na deti	2 293,31	2 293,31
Daňová povinnosť	293,90	4 312,83
Sociálne poistenie	4 554,49	8 466,23
Zdravotné poistenie	2 105,67	3 914,18
Daňovo – odvodové zat'azenie	6 954,07	16 693,24
Daňovo – odvodové zat'azenie (v %)	8,92	21,40

Zdroj: Vlastné spracovanie, SBA

Hlavným zámerom výberu určitého spôsobu uplatňovania výdavkov je stanovenie základu dane pre výpočet dane z príjmu (resp. dane zo zisku) a následnej daňovej povinnosti. Na základe výsledkov modelových príkladov je uplatňovanie paušálnych výdavkov najvhodnejší spôsob uplatňovania výdavkov pre SZČO dosahujúcich žiadne resp. veľmi nízke výdavky. Okrem toho, výsledky modelových príkladov poukazujú na to, že okrem výberu spôsobu uplatňovania výdavkov majú vplyv na daňovú povinnosť SZČO v podmienkach SR a ČR aj ďalšie faktory. V podmienkach SR je jedným z faktorov platby na sociálne a zdravotné poistenie, ktoré si môže SZČO uplatniť nad rámec paušálnych výdavkov. Okrem toho zľava na dani daňovníka v ČR výraznejšie ovplyvňuje daňovú povinnosť ako nezdaniiteľná časť základu dane daňovníka v SR. To je zapríčinené tým, že zľava na poplatníka v ČR vstupuje do výpočtu až po vyčíslení dane zatiaľ čo NČZD na daňovníka na Slovensku vstupuje do výpočtu už pri stanovení výšky základu dane. Medzi ďalšie faktory ovplyvňujúce výšku daňovej povinnosti v SZČO v SR a ČR patria aj uplatnenie daňových zliav či zvýhodnení.

3.1 Komparácia uplatňovania paušálnych výdavkov SZČO v SR v porovnaní s ČR

V nasledujúcej tabuľke č. 10 na zjednodušenom modelovom príklade je prezentované daňovo odvodové zaťaženie pri uplatňovaní paušálnych výdavkov v SR a ČR za rok 2021. V nižšie uvedenom modelovom príklade boli použité rovnaké vstupné údaje t. j. príjem 27,50 tis. Eur a výdavky v závislosti od výšky príslušnej percentuálnej sadzby paušálnych výdavkov.

Rovnako ako v predchádzajúcich modelových príkladoch, sme v príklade zahrnuli aj výpočet platieb na sociálne a zdravotné poistenie, ktoré vstupujú v podmienkach SR do výpočtu daňovej povinnosti. Z uvedeného dôvodu sme platby na sociálne a zdravotné poistenie zahrnuli vo výpočte aj pre ČR. Výsledkom je výpočet daňovo-odvodového zaťaženia SZČO pri uplatňovaní paušálnych výdavkov v podmienkach SR a ČR. Ďalším dôvodom bolo, že pri rovnakých vstupných údajoch a porovnateľnej sadzbe paušálnych výdavkov (60 %) by nebolo možné určiť rozdiel v rámci daňovej povinnosti medzi SR a ČR.

Vychádzajúc zo zjednodušeného modelového príkladu by pri uplatňovaní paušálnych výdavkov bola výsledná daňová povinnosť rozdielna. Zatiaľ čo SZČO v kategórii remeselná živnosť by v podmienkach ČR dosahovali nulovú daňovú povinnosť, v podmienkach SR by bola vo výške 409,32 Eur. V rámci ostatných druhov živností by pri rovnakom príjme dosahovala SZČO v podmienkach SR v porovnaní s ČR nižšiu daňovú povinnosť, a to aj pri porovnateľných percentuálnych sadzbách (60 %).

Ako bolo vyššie spomenuté, pri zohľadnení platieb na sociálne a zdravotné poistenie aj v podmienkach ČR je možné pozorovať, že daňovo-odvodové zaťaženie u remeselných živnostníkov a ostatných živnostníkov je v SR v porovnaní s ČR vyššie. Zatiaľ čo remeselní živnostníci v podmienkach SR majú pri uplatnení paušálnych výdavkov daňovo-odvodové zaťaženie na úrovni 15,6 % v podmienkach ČR pri uplatnení paušálnych výdavkov dosahujú úroveň 8,49 %. Ostatní živnostníci pri uplatnení paušálnych výdavkov v podmienkach SR majú daňovo-odvodové zaťaženie 15,16 % v podmienkach ČR pri uplatnení paušálnych výdavkov vo výške 11,97 %. Výnimkou sú SZČO podnikajúci formou slobodných povolání a uplatňujúcich paušálne výdavky, ktoré v podmienkach SR dosahujú nižšie daňovo-odvodové zaťaženie (15,16 %) ako v podmienkach ČR pri uplatňovaní paušálnych výdavkov (17,89 %).

Tabuľka 10: Výpočet daňovo-odvodového zaťaženia pri uplatňovaní paušálnych výdavkov v SR a ČR za rok 2021

Položky	Paušálne výdavky			
	SR	ČR		
	60 %	80% (remeselná živnosť)	60% (ostatná živnosť)	40% (slobodné povolanie)
Ročné príjmy	27 500	27 500	27 500	27 500
Výdavky	16 500	22 000	16 500	11 000
Sociálne poistenie	2 644	x	x	x
Zdravotné poistenie	1 116	x	x	x
Výdavky spolu	20 260,20	22 000	16 500	11 000
ČZD (Dílčí základ dane)	7 239,80	5 500	11 000	16 500
NČZD	4 511	x	x	x
Upravený základ dane	2 728,80	x	x	x
Daň (15%)	409,32	825	1 650	2 475
Zľava na daňovníka	x	1 085,86	1 085,86	1 085,86

Daňová povinnosť	409,32	0	564,14	1 389,14
Sociálne poistenie	x	1 212,96	1 606	2 409
Zdravotné poistenie	x	1 120,56	1 120,56	1 120,56
Daňovo – odvodové zaťaženie	4 169,32	2 333,52	3 290,70	4 918,70
Daňovo – odvodové zaťaženie (v %)	15,16	8,49	11,97	17,89

Zdroj: Vlastné spracovanie, SBA

Vychádzajúc zo zjednodušeného modelového príkladu, pri uplatňovaní paušálnych výdavkov v rámci remeselnej živnosti dosahujú vyššiu úsporu (6,68 p. b.) na daňovo-odvodovom zaťažení živnostníci v ČR v porovnaní so živnostníkmi v SR. Napriek tomu, že živnostník v kategórii ostatné živnosti si v podmienkach ČR nemôže uplatniť sociálne a zdravotné odvody nad rámec paušálnych výdavkov (t. j. nevstupujú do základu dane) ako v podmienkach SR, výsledná daňová povinnosť je mierne vyššia. Napriek tomu dosahujú v podmienkach ČR v porovnaní s SR úsporu na daňovo-odvodom zaťažení výške 3,20 p. b. SZČO podnikajúci formou slobodných povolání majú na Slovensku pri rovnakých príjmoch v porovnaní s ČR možnosť uplatniť vyššie paušálne výdavky. Avšak výsledné daňovo-odvodové zaťaženie v podmienkach ČR je vyššie len o 2,72 p. b.

Tabuľka 11: Porovnanie daňovo-odvodového zaťaženia pri uplatňovaní paušálnych výdavkov v SR a ČR za rok 2021

Položky	Paušálne výdavky			
	SR	ČR		
	60 %	80% (remeselná živnosť)	60% (ostatná živnosť)	40% (slobodné povolanie)
Daňová povinnosť	409,32	0	564,14	1 389,14
SP a ZP	3 760	2 333,52	2 726,56	3 529,56
SPOLU	4 169,32	2 333,52	3 290,70	4 918,70
Rozdiel v Eur	-	1 836,01	878,83	749,17
Daňovo-odvodové zaťaženie (%)	15,16	8,49	11,97	17,89
ROZDIEL SR a ČR Daňovo-odvodové zaťaženie (p.b) –	-	6,68	3,20	-2,72

Zdroj: Vlastné spracovanie, SBA

Vychádzajúc zo zjednodušeného modelového príkladu za podmienky porovnateľného príjmu, platieb na sociálne a zdravotné poistenie, uplatnenia zľavy na dani daňovníka v ČR a nezdaniteľnej časti základu dane na daňovníka v SR je možné konštatovať, že v podmienkach ČR v porovnaní so Slovenskom je výhodou pre remeselníkov pri uplatňovaní paušálnych výdavkov zavedený 80 % paušálny výdavok, ako z hľadiska daňovej povinnosti, tak aj z hľadiska daňovo-odvodového zaťaženia. Pri ostatných živnostiach a slobodných povolaniach by bola daňová povinnosť vyššia v ČR v porovnaní s SR. Ale výsledné daňovo-odvodové zaťaženie pri ostatných živnostiach je nižšie v ČR a pri slobodných povolaniach je nižšie v SR.

4 Navrhovaná zmena maximálneho limitu paušálnych výdavkov SZČO v SR

Od roku 2017, v ktorom bol stanovený **maximálny limit** paušálnych výdavkov na úrovni **20 tis. Eur**, nedošlo za posledné obdobie k jeho zmene, čím neodzrkadľuje okrem iného zmeny vo vývoji inflácie. Jedným z možných modelov je naviazanie maximálneho limitu paušálnych výdavkov na niektorý z makroekonomických ukazovateľov. V tomto smere je pre SZČO dôležitá inflácia, keďže na jednej strane rastú vstupy, čo následne má vplyv aj na rast konečných cien. Vplyvom inflácie sa SZČO menia nielen výdavky, ale i príjmy, pričom však hodnota limitu paušálnych výdavkov ostáva stále rovnaká. Vytvorili sme preto model, ktorý predpokladá zohľadnenie miery inflácie pri zmene maximálneho limitu paušálnych výdavkov.

Východiskom pre navrhovaný maximálny limit paušálnych výdavkov bola predikcia vývoja inflácie NBS na roky 2022 – 2024. Nasledujúca tabuľka 12 prezentuje zmeny navrhovaného maximálneho limitu paušálnych výdavkov v závislosti od predikcie vývoja inflácie NBS na roky 2022 – 2024. Ďalším z dôvodov je fakt, že v **porovnaní s ČR** pri porovnateľnej výške paušálnych výdavkov (60 %) je **maximálny limit** za rok 2022 stanovený na úrovni **48,60 tis. Eur**.⁵⁶

Tabuľka 12: Návrh maximálneho limitu paušálnych výdavkov pri zohľadnení vývoja inflácie (2017-2024)

Rok	Percentuálny nárast inflácie	Navrhovaný max. limit paušálnych výdavkov
Počiatočný stav	0	20 000
2017	1,30%	20 260
2018	2,50%	20 766,50
2019	2,70%	21 327,20
2020	1,90%	21 732,41
2021	3,20%	22 427,85
2022*	12,40%	25 208,90
2023*	13,50%	28 612,10
2024*	3,40%	29 584,92

* Predikcia vývoja inflácie NBS

Zdroj: Národná banka Slovenska (NBS)

Navrhované navýšenie maximálneho limitu paušálnych výdavkov na hodnotu 25 208,90 Eur v roku 2022 by prinieslo pre SZČO výhody vzhľadom na zvýšené náklady, ktoré boli spôsobené rastom inflácie na Slovensku. Na základe uvedeného by bola obsiahnutá skupina SZČO s príjmom do 42 014 Eur.⁵⁷ Uvedenú hranicu príjmu je potrebné zohľadňovať z dôvodu, aby SZČO nevznikla povinnosť zdaňovať príjem vyššou percentuálnou sadzbou ako je 15 % (t. j. 19 % a 25 %). V roku 2022 (rovnako ako v roku 2021) ide o hranicu príjmu na úrovni 49 790 Eur v rámci ktorej je výška daňovej povinnosti na úrovni 15 %. Z uvedeného vyplýva, že maximálny limit pri uplatňovaní paušálnych výdavkov (60 %) v roku 2022 by mohol dosahovať výšku **29 874 Eur**, čím by sa obsiahla skupina SZČO s príjmom do **49 790 Eur**.

⁵⁶1,20 mil. CZK.)

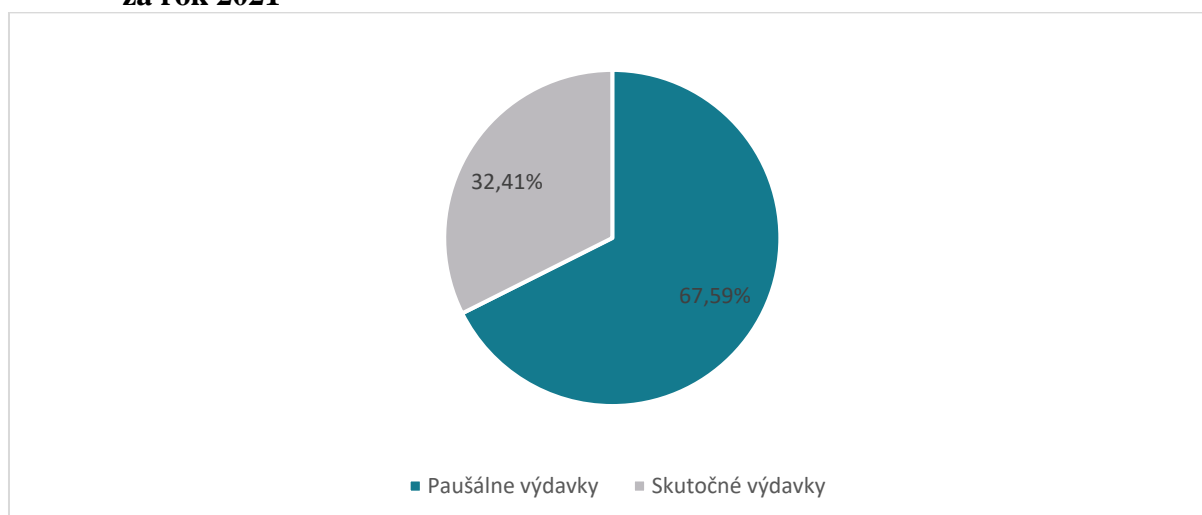
⁵⁷Za súčasných podmienok je obsiahnutá skupina SZČO s príjmom do 33,33 tis. Eur. To znamená, že príjem 33,33 tis. Eur definuje maximálny limit paušálnych výdavkov na úrovni 20 tis. t. j. 60 % z 33,33 tis. Eur. Paušálne výdavky si za súčasných podmienok môže uplatniť aj SZČO s príjmom nad 33,33 tis. Eur, avšak v momente keď jej skutočné výdavky prevýšia maximálny limit paušálnych výdavkov t. j. 20 tis. Eur je pre SZČO výhodnejšie si uplatniť skutočné výdavky

Pri zohľadnení predikcie vývoja inflácie Národnou bankou Slovenska na najbližšie dva roky by bolo vhodné zvýšiť maximálny limit pri uplatňovaní paušálnych výdavkov na úroveň **29 584,92** Eur, pričom pri prípadnej aplikácii nášho modelu bude potrebné vziať do úvahy aj maximálnu hranicu príjmu pre uplatnenie 15 % dane z príjmu na nasledujúce roky. V konečnom dôsledku by tak mohol byť maximálny limit uplatňovania paušálnych výdavkov na najbližšie dva roky ešte vyšší.

V nasledujúcej časti z dôvodu navrhovaného nového maximálneho limitu paušálnych výdavkov v SR sú východiskom najaktuálnejšie údaje t. j. údaje na základe podaných daňových priznaní za rok 2021.

Podľa údajov Finančnej správy SR bol celkový počet SZČO za rok 2021, ktoré podali daňové priznanie na úrovni 410 101.⁵⁸ Z toho 67,59 % (277 203) si uplatnilo paušálne výdavky a 32,41 % (132 898) skutočné výdavky.

Graf 9: Spôsob uplatňovania výdavkov SZČO na základe daňového priznania⁵⁹ v SR za rok 2021

Zdroj: Finančná správa SR

V nasledujúcej časti je okrem výdavkov (29 874 Eur) **zohľadnený aj príjem SZČO**, ktorý ovplyvňuje výšku sadzby dane z príjmu SZČO. V prípade príjmu do 49 790 Eur si SZČO uplatňujú 15 % daň z príjmu. V prípade dosiahnutého príjmu nad 49 790 Eur si SZČO uplatňujú 19 % - 25 % daň z príjmu.⁶⁰ Avšak naďalej platí, že SZČO v rámci oboch dosiahnutých príjmov môžu uplatniť paušálne výdavky

V rámci skupiny SZČO s príjmom **do 49,79 tis. Eur** a výdavkami **do 29 874 Eur** (358 466 SZČO) si na základe podaných daňových priznaní za rok 2021 uplatnilo viac ako **76 % z nich** (272 931 SZČO) **paušálne výdavky**. **Viac ako 23 %** (85 535 SZČO) si uplatnilo **skutočné výdavky**.

⁵⁸Počet SZČO podľa údajov Finančnej správy SR sa nezohoduje s údajmi o počte SZČO podľa Štatistického úradu SR z dôvodu rozličnej metodiky.

⁵⁹Spôsob uplatnenia výdavkov SZČO na základe označenia vo forme krížika na daňovom priznaní.

⁶⁰Od roku 2021 platí, že SZČO dosahujúca príjem nad 49 790 si uplatní 19 % sadzbu dane z príjmu z tej časti základu dane, ktorá nepresiahne sumu 37 981,94 Eur (vrátane) a 25 % sadzbu dane z príjmu z tej časti základu dane, ktorá presiahne sumu 37 981,94 Eur (vrátane).

V nasledujúcej časti je pozornosť venovaná skupine SZČO, ktorá dosiahla príjem v rozsahu nad 33,33 tis. Eur do 49,79 tis. Eur a skutočné výdavky do 29 874 Eur. Dôvodom je, že navrhovaný maximálny limit paušálnych výdavkov by nemal vplyv na skupinu SZČO, ktorá dosiahla príjem do 33,33 tis. Eur a skutočné výdavky do 29 874 Eur. Uvedená skupina SZČO si bude naďalej môcť uplatniť paušálne výdavky len do výšky maximálne 20 tis. Eur (t. j. 60 % z príjmu 33,33 tis. Eur).

Na základe výsledkov tabuľky 13 bol celkový počet SZČO v uvedenej skupine na úrovni **18 051**, pričom **59,73 % SZČO** (10 782) si uplatnilo **paušálne výdavky**.

V rámci vyššie uvedeného počtu **SZČO uplatňujúcich paušálne výdavky** (10 782), by pre **55 % SZČO** (5 931) s uvedeným príjmom predstavoval **navrhovaný maximálny limit paušálnych výdavkov výhodu**. Dôvodom je, že by si mohli uplatniť **vyššie paušálne výdavky** (t. j. maximálne do 29 874 Eur) v porovnaní so súčasnou výškou paušálnych výdavkov (t. j. maximálne 20 tis. Eur).

Zvyšných **45 % SZČO** (4 851) si uplatnilo taktiež paušálne výdavky (t. j. 20 tis. Eur), napriek tomu že ich skutočné výdavky boli v rozsahu od 20 tis. Eur do 29 874 Eur a prevyšovali tak paušálne výdavky. Z uvedeného dôvodu predstavuje uplatnenie paušálnych výdavkov za súčasných podmienok pre spomínaných 45 % SZČO z hľadiska výšky uplatnenia výdavkov nevýhodu. **Navrhovaný maximálny limit paušálnych výdavkov** by predstavoval naopak výhodu. Dôvodom je, že za súčasných podmienok si v rámci uvedeného príjmu môžu uplatniť paušálne výdavky maximálne 20 tis. Eur. Na základe navrhovaného maximálneho limitu by si mohli **uplatniť paušálne výdavky vo výške viac ako 20 tis. Eur, maximálne do 29 874 Eur**. Napriek tomu, bude pravdepodobne existovať v rámci tejto skupiny časť SZČO⁶¹, ktorých skutočné výdavky budú prevyšovať paušálne výdavky a rozhodnú sa pravdepodobne namiesto paušálnych výdavkov uplatniť si skutočné výdavky. V takomto prípade bude potrebné zohľadniť vzniknuté náklady na účtovnícke služby alebo zvýšenú časovú a administratívnu náročnosť spojenú s uplatňovaním skutočných výdavkov.

Z vyššie uvedeného **celkového počtu SZČO** (18 051) s príjmom v rozsahu nad 33,33 tis. Eur do 49,79 tis. Eur a skutočnými výdavkami do 29 874 Eur si **40,26 % SZČO** (7 269) uplatnilo skutočné výdavky.

Z uvedeného počtu SZČO uplatňujúcich skutočné výdavky (7 269) si **13,52 % SZČO** (983) uplatnilo **skutočné výdavky**, ktoré boli v rozsahu do 20 tis. Eur. Uplatnenie týchto skutočných výdavkov v rámci uvedeného príjmu je z hľadiska výšky uplatnenia výdavkov v porovnaní s uplatnením paušálnych výdavkov nevýhodné. Dôvodom je, že za súčasných podmienok v prípade uplatnenia paušálnych výdavkov, by dosiahli tieto SZČO výdavky vyššie (t. j. 20 tis.) ako sú ich skutočné výdavky. Napriek tomu jedným z dôvodov uplatnenia skutočných výdavkov uvedeného podielu SZČO (13,52 %) sú legislatívne podmienky, na základe ktorých nie je možné na uvedený príjem uplatniť paušálne výdavky. Ďalším z dôvodov môže byť **nedostatočná informovanosť** o možnostiach uplatnenia paušálnych výdavkov.

Práve z uvedeného dôvodu by **navrhovaný maximálny limit paušálnych výdavkov** predstavoval pre **niektoré SZČO**⁶² s uvedeným príjmom možnosť **uplatniť si vyššie paušálne výdavky** (t. j. do 29 874 Eur) v porovnaní s uplatnením paušálnych výdavkov za súčasných podmienok (t. j. 20 tis. Eur). Okrem toho by uvedeným SZČO prinieslo **uplatnenie paušálnych výdavkov** na základe stanoveného maximálneho limitu **vyššie paušálne výdavky** (t. j. do 29 874 Eur) **ako sú ich skutočné výdavky** (t. j. do 20 tis. Eur).

⁶¹Nie je možné určiť z dôvodu nedostupnosti údajov.

⁶²Nie je možné určiť z dôvodu nedostupnosti údajov.

Zvyšných **86,48 % SZČO** (6 286) si taktiež uplatnilo **skutočné výdavky**. Avšak v tomto prípade je uplatnenie týchto skutočných výdavkov z hľadiska výšky uplatnenia výdavkov v porovnaní s uplatnením paušálnych výdavkov za súčasných podmienok výhodnejšie. Dôvodom je, že v rámci uvedeného príjmu dosahovali uvedené SZČO skutočné výdavky vyššie (nad 20 tis. do 29 874 Eur) ako v prípade uplatnenia paušálnych výdavkov (t. j. 20 tis. Eur).

Navrhovaný maximálny limit paušálnych výdavkov by mohol predstavovať pre uvedený podiel SZČO (86,48 %) **výhodu**. Dôvodom je, že by bolo pre nich uplatnenie paušálnych výdavkov po navrhovanom maximálnom limite z hľadiska výšky uplatnenia výdavkov výhodnejšie **v porovnaní s uplatnením skutočných výdavkov**. Ďalšou z výhod by bolo **zníženie nákladov** o účtovnícke služby a tiež zníženie administratívnej a časovej náročnosti spojenej s uplatňovaním skutočných výdavkov.

Napriek tomu, bude pravdepodobne existovať v rámci uvedeného podielu (86,48 %) časť SZČO⁶³, ktorých skutočné výdavky budú prevyšovať paušálne výdavky (napriek stanovenému maximálnemu limitu paušálnych výdavkov). Pravdepodobne sa rozhodnú pokračovať v uplatňovaní skutočných výdavkov naďalej.

Tabuľka 13: **Vplyv navrhovaného maximálneho limitu paušálnych výdavkov na spôsob uplatnenia výdavkov SZČO s príjmom do 49 790 Eur na základe podaných daňových priznaní za rok 2021**

Príjem	Výdavky	Spôsob uplatnenia výdavkov pri súčasnom max. limite paušálnych	Odhadový spôsob uplatnenia výdavkov po navrhovanom max. limite paušálnych výdavkov	Odhadovaný počet SZČO
Do 33 333 Eur	Do 20 000 Eur	Paušálne výdavky	Paušálne výdavky	262 139
Do 33 333 Eur	Do 20 000 Eur	Skutočné výdavky	Skutočné výdavky	69 315
Do 33 333 Eur	Nad 20 000 Eur - 29 874 Eur	Paušálne výdavky	Paušálne výdavky	10
Do 33 333 Eur	Nad 20 000 Eur - 29 874 Eur	Skutočné výdavky	Skutočné výdavky	8 951
Nad 33 333 Eur do 49 790 Eur	Do 20 000 Eur	Paušálne výdavky	Paušálne výdavky	5 931
Nad 33 333 Eur do 49 790 Eur	Do 20 000 Eur	Skutočné výdavky	Skutočné výdavky/Paušálne výdavky	983
Nad 33 333 Eur do 49 790 Eur	Nad 20 000 Eur - 29 874 Eur	Paušálne výdavky	Paušálne výdavky/Skutočné výdavky	4 851
Nad 33 333 Eur do 49 790 Eur	Nad 20 000 Eur - 29 874 Eur	Skutočné výdavky	Skutočné výdavky/Paušálne výdavky	6 286

Zdroj: Finančná správa SR

V rámci skupiny SZČO s príjmom **nad 49,79 tis. Eur** a výdavkami **do 29 874 Eur** (1 914 SZČO) si na základe podaných daňových priznaní za rok 2021 (viď tabuľka 14) uplatnilo viac ako **55 % z nich** (1 063 SZČO) **paušálne výdavky**.

⁶³Nie je možné určiť z dôvodu nedostupnosti údajov.

V rámci uvedeného počtu SZČO (1 063) uplatňujúcich paušálne výdavky by pre viac ako **53 % SZČO** (572) predstavoval **navrhovaný maximálny limit paušálnych výdavkov** možnosť uplatniť si pri uvedenom príjme **vyššie paušálne výdavky** (do 29 874 Eur) ako je ich výška za súčasných podmienok (t. j. 20 tis. Eur).

Viac ako **46 % SZČO** (491) si uplatnilo **paušálne výdavky**, ktoré sú v porovnaní so skutočnými výdavkami z hľadiska výšky uplatnenia výdavkov **nevýhodné**. Dôvodom je, že maximálny limit uplatnenia paušálnych výdavkov za súčasných podmienok je v rámci uvedeného príjmu 20 tis. Eur, zatiaľ čo ich skutočné výdavky boli vyššie (nad 20 tis. Eur do 29 874 Eur). Jedným z dôvodov môže byť uplatnenie paušálnych výdavkov namiesto skutočných výdavkov z dôvodu nižšej administratívnej a časovej náročnosť. **Navrhovaný maximálny limit paušálnych výdavkov** by pre uvedený podiel SZČO (46 %) predstavoval výhodu. Dôvodom je, že by si mohli uplatniť **vyššie paušálne výdavky** (do 29 874 Eur) ako sú ich skutočné výdavky (nad 20 tis. Eur do 29 874 Eur). Okrem toho by boli paušálne výdavky na základe stanoveného maximálneho limitu vyššie (t. j. do 29 874 Eur) v porovnaní s uplatnením paušálnych výdavkov za súčasných podmienok (do 20 tis. Eur).

Z vyššie uvedeného celkového počtu SZČO (1 914) s príjmom nad 49,79 tis. Eur a skutočnými výdavkami do 29 874 Eur si viac ako **44 %** (851 SZČO) uplatnilo **skutočné výdavky**.

Z vyššie uvedeného počtu 851 SZČO si viac ako **40 % SZČO** (348) uplatnilo **skutočné výdavky**, ktoré sú z hľadiska výšky uplatnenia výdavkov v porovnaní s uplatnením paušálnych nevýhodné. Dôvodom je, že pri uvedenom príjme za súčasných podmienok by v prípade uplatnenia paušálnych výdavkov dosiahli výdavky vyššie paušálne výdavky t. j. 20 tis. Eur v porovnaní uplatnením skutočných výdavkov, ktoré boli v rozsahu do 20 tis. Eur. Jedným z dôvodov uplatnenia skutočných výdavkov uvedeného podielu SZČO (40 %) sú legislatívne podmienky, na základe ktorých nie je možné na dosiahnutý príjem uplatniť paušálne výdavky. Ďalším z dôvodov môže byť **nedostatočná informovanosť** o možnostiach uplatnenia paušálnych výdavkov.

Práve z uvedeného dôvodu **navrhovaný maximálny limit paušálnych výdavkov** by predstavoval pre **niektoré SZČO**⁶⁴ s uvedeným príjmom možnosť uplatniť si **vyššie paušálne výdavky** (t. j. 29 874 Eur) ako sú paušálne výdavky za súčasných podmienok (20 tis. Eur). Okrem toho navrhovaný maximálny limit paušálnych výdavkov by umožnil týmto SZČO uplatniť si **vyššie paušálne výdavky** (t. j. 29 874 Eur) ako sú ich **skutočné výdavky** (t. j. do 20 tis. Eur).

Zvyšných viac ako **59 % SZČO** (503) si uplatnilo **skutočné výdavky**. Avšak v tomto prípade sú z hľadiska výšky uplatnenia výdavkov v porovnaní s uplatnením paušálnych výdavkov za súčasných podmienok výhodnejšie. Dôvodom je, že v rámci uvedeného príjmu dosahovali uvedené SZČO vyššie skutočné výdavky (nad 20 tis. Eur do 29 874 Eur) ako v prípade uplatnenia paušálnych výdavkov (t. j. 20 tis. Eur).

Navrhovaný maximálny limit paušálnych výdavkov by mohol predstavovať pre uvedený **podiel SZČO** výhodu. Dôvodom je, že by si mohli uplatniť **vyššie paušálne výdavky** (t. j. 29 874 Eur) ako sú ich **skutočné výdavky** (t. j. nad 20 tis. Eur do 29 874 Eur). Ďalšou z výhod by bolo **zníženie nákladov** o účtovnícke služby a tiež zníženie administratívnej a časovej náročnosti.

⁶⁴Nie je možné určiť z dôvodu nedostupnosti údajov.

Napriek tomu, bude pravdepodobne existovať v rámci uvedeného podielu (59 %) časť SZČO, ktoré si na základe legislatívne podmienok nebudú môcť uplatňovať paušálne výdavky na uvedený príjem.

Tabuľka 14: **Vplyv navrhovaného maximálneho limitu paušálnych výdavkov na spôsob uplatnenia výdavkov SZČO s príjmom nad 49 790 Eur na základe podaných daňových priznaní za rok 2021**

Príjem	Výdavky	Spôsob uplatnenia výdavkov pri max. limite paušálnych výdavkov do 20 tis. Eur	Odhadový spôsob uplatnenia výdavkov po navrhovanom max. limite paušálnych výdavkov	Odhadovaný počet SZČO
Nad 49 790	Do 20 000 Eur	Paušálne výdavky	Paušálne výdavky	572
Nad 49 790	Do 20 000 Eur	Skutočné výdavky	Skutočné výdavky/Paušálne výdavky	348
Nad 49 790	Nad 20 000 Eur - 29 874 Eur	Paušálne výdavky	Paušálne výdavky	491
Nad 49 790	Nad 20 000 Eur - 29 874 Eur	Skutočné výdavky	Skutočné výdavky/Paušálne výdavky	503

Zdroj: Finančná správa SR

Navýšenie maximálneho limitu paušálnych výdavkov na hodnotu 25 208,90 Eur v roku 2022 by prinieslo pre SZČO výhody vzhľadom na zvýšené náklady, ktoré boli spôsobené rastom inflácie na Slovensku. Na základe uvedeného by bola obsiahnutá skupina SZČO s príjmom do 42 014 Eur. Uvedenú hranicu príjmu je potrebné zohľadňovať z dôvodu, aby SZČO nevznikla povinnosť zdaňovať príjem vyššou percentuálnou sadzbou ako je 15 % (t. j. 19 % a 25 %). V roku 2022 (rovnako ako v roku 2021) ide o hranicu príjmu na úrovni 49 790 Eur v rámci ktorej je výška daňovej povinnosti na úrovni 15 %. Z uvedeného vyplýva, že maximálny limit pri uplatňovaní paušálnych výdavkov (60 %) v roku 2022 by mohol dosahovať výšku 29 874 Eur, čím by sa obsiahla skupina SZČO s príjmom do 49,79 tis. Eur.

V rámci skupiny SZČO s príjmom do 49,79 tis. Eur a výdavkami do 29 874 Eur bola pozornosť venovaná najmä tým SZČO, ktorí dosiahli príjem v rozsahu nad 33,33 tis. Eur do 49,79 tis. Eur a skutočné výdavky do 29 874 Eur. Celkový počet spomínaných SZČO bol na úrovni 18 051, pričom 59,73 % SZČO (10 782) si uplatnilo paušálne výdavky a 40,26 % SZČO (7 269) si uplatnilo skutočné výdavky. Dôvodom zvýšenej pozornosti vybranej skupine je, že navrhovaný maximálny limit paušálnych výdavkov by nemal vplyv na skupinu SZČO, ktorá dosiahla príjem do 33,33 tis. Eur a skutočné výdavky do 29 874 Eur. Uvedená skupina SZČO si bude naďalej môcť uplatniť paušálne výdavky len do výšky maximálne 20 tis. Eur (t. j. 60 % z príjmu do 33,33 tis. Eur).

Navrhovaný maximálny limit paušálnych výdavkov by umožnil 5 931 SZČO, ktoré dosiahli na základe podaných daňových priznaní za rok 2021 príjem nad 33,33 tis do 49,79 tis. Eur a skutočné výdavky do 20 tis. Eur uplatniť si vyššie paušálne výdavky v porovnaní s výškou paušálnych výdavkov, ktorú si uplatňovali za súčasných podmienok.

Okrem toho si na základe daňových priznaní za rok 2021 uplatnilo 4 851 SZČO s príjmom nad 33,33 tis. Eur do 49,79 tis. Eur a skutočnými výdavkami nad 20 tis. Eur do 29 874 Eur si uplatnilo paušálne výdavky (t. j. 20 tis. Eur), napriek tomu že ich skutočné výdavky prevyšovali paušálne výdavky. V prípade, že by pokračovali v uplatňovaní paušálnych výdavkov,

navrhovaný maximálny limit paušálnych výdavkov by im umožnil uplatniť si vyššie paušálne výdavky ako 20 tis. Eur, ale maximálne do výšky 29 874 Eur.

Navyše 983 SZČO s príjmom nad 33,33 tis. Eur do 49,79 tis. Eur si na základe podaných daňových priznaní za rok 2021 uplatnilo skutočné výdavky, ktoré boli v rozsahu do 20 tis. Eur. Uplatnenie týchto skutočných výdavkov v rámci uvedeného príjmu je z hľadiska výšky uplatnenia výdavkov v porovnaní s uplatnením paušálnych výdavkov za súčasných podmienok nevýhodné. Jedným z dôvodov môže byť, že na základe legislatívnych podmienok nie je možné uplatniť si na dosiahnutý príjem paušálne výdavky. Ďalším z dôvodov môže byť nedostatočná informovanosť o možnostiach uplatnenia paušálnych výdavkov. Práve z uvedeného dôvodu by navrhovaný maximálny limit paušálnych výdavkov predstavoval pre niektoré SZČO s uvedeným príjmom možnosť uplatniť si vyššie paušálne výdavky (t. j. do 29 874 Eur) v porovnaní s uplatnením paušálnych výdavkov za súčasných podmienok (t. j. 20 tis. Eur). Okrem toho by uvedeným SZČO prinieslo uplatnenie paušálnych výdavkov na základe stanoveného maximálneho limitu vyššie paušálne výdavky (t. j. do 29 874 Eur) ako sú ich skutočné výdavky (t. j. do 20 tis. Eur).

Pre 6 286 SZČO, ktoré na základe podaných daňových priznaní za rok 2021 dosiahli príjem nad 33,33 tis. Eur do 49,79 tis. Eur a skutočné výdavky nad 20 tis. Eur do 29 874 Eur by umožnil navrhovaný maximálny limit paušálnych výdavkov týmto SZČO uplatniť si namiesto skutočných výdavkov paušálne výdavky. Uplatnenie paušálnych výdavkov by bolo z hľadiska výšky uplatnenia paušálnych výdavkov v porovnaní s uplatnením skutočných výdavkov výhodnejšie. Okrem toho by uplatnenie paušálnych výdavkov umožnilo týmto SZČO znížiť si náklady o účtovnícke služby a tiež znížiť si administratívne a časové náklady, ktoré sa spájajú s uplatňovaním skutočných výdavkov. Napriek tomu je potrebné poznamenať, že časť SZČO v uvedenej skupine 6 286 SZČO bude napriek stanovenému maximálnemu limitu uplatňovať naďalej skutočné výdavky namiesto paušálnych výdavkov. Jedným z dôvodov je, že dosiahnuté skutočné výdavky budú prevyšovať paušálne výdavky. Ďalším z dôvodov je, že na základe legislatívnych podmienok si nebudú môcť tieto SZČO uplatniť na dosiahnutý príjem paušálne výdavky.

V rámci skupiny SZČO s príjmom nad 49,79 tis. Eur a výdavkami do 29 874 Eur by navrhovaný maximálny limit paušálnych výdavkov umožnil 572 SZČO pokračovať v uplatňovaní paušálnych výdavkov pričom by si mohli uplatniť vyššie paušálne výdavky ako v súčasnosti.

Okrem toho si na základe daňových priznaní za rok 2021 uplatnilo 491 SZČO s príjmom nad 49,79 tis. Eur a skutočnými výdavkami nad 20 tis. Eur do 29 874 Eur paušálne výdavky (t. j. 20 tis. Eur), napriek tomu, že ich skutočné výdavky prevyšovali paušálne výdavky. V prípade, že by pokračovali v uplatňovaní paušálnych výdavkov, navrhovaný maximálny limit paušálnych výdavkov by im umožnil uplatniť si vyššie paušálne výdavky (t. j. 29 874 Eur) ako je ich uplatnenie za súčasných podmienok t. j. 20 tis. Eur. Zároveň by nenastala taká situácia, že by skutočné výdavky prevyšovali paušálne výdavky.

Navyše 348 SZČO s príjmom nad 49,97 tis. Eur si na základe podaných daňových priznaní za rok 2021 uplatnilo skutočné výdavky, ktoré boli v rozsahu do 20 tis. Eur. Uplatnenie týchto skutočných výdavkov v rámci uvedeného príjmu je z hľadiska výšky uplatnenia výdavkov v porovnaní s uplatnením paušálnych výdavkov za súčasných podmienok nevýhodné. Jedným z dôvodov môže byť, že na základe legislatívnych podmienok nie je možné uplatniť si na dosiahnutý príjem paušálne výdavky. Ďalším z dôvodov môže byť nedostatočná informovanosť

o možnostiach uplatnenia paušálnych výdavkov. Práve z uvedeného dôvodu by navrhovaný maximálny limit paušálnych výdavkov predstavoval pre niektoré SZČO s uvedeným príjmom možnosť uplatniť si vyššie paušálne výdavky (t. j. 29 874 Eur) v porovnaní s uplatnením paušálnych výdavkov za súčasných podmienok (t. j. 20 tis. Eur). Okrem toho by uvedeným SZČO prinieslo uplatnenie paušálnych výdavkov na základe stanoveného maximálneho limitu vyššie paušálne výdavky (t. j. 29 874 Eur) ako sú ich skutočné výdavky (t. j. do 20 tis. Eur).

Pre 503 SZČO, ktoré na základe podaných daňových priznaní za rok 2021 dosiahli príjem nad 49,79 tis. Eur a skutočné výdavky nad 20 tis. Eur do 29 874 Eur by umožnil navrhovaný maximálny limit paušálnych výdavkov týmto SZČO uplatniť si namiesto skutočných výdavkov paušálne výdavky. Uplatnenie paušálnych výdavkov by bolo z hľadiska výšky uplatnenia paušálnych výdavkov v porovnaní s uplatnením skutočných výdavkov výhodnejšie. Okrem toho by uplatnenie paušálnych výdavkov umožnilo týmto SZČO znížiť si náklady o účtovnícke služby a tiež znížiť si administratívne a časové náklady, ktoré sa spájajú s uplatňovaním skutočných výdavkov. Napriek tomu je potrebné poznamenať, že časť SZČO v uvedenej skupine 503 SZČO bude napriek stanovenému maximálnemu limitu uplatňovať naďalej skutočné výdavky namiesto paušálnych výdavkov. Jedným z dôvodov je, že na základe legislatívnych podmienok si nebudú môcť tieto SZČO uplatniť na dosiahnutý príjem paušálne výdavky.

5 Príklady dobrej praxe v oblasti uplatňovania paušálnych výdavkov vo vybraných krajinách

Pri výbere príkladov dobrej praxe za vybrané krajiny (Rakúsko, Poľsko, Slovinsko) bola zohľadnená podobná ekonomická štruktúra krajín a príbuzná geografická poloha. Na základe dostupných materiálov ide o identifikované krajiny⁶⁵, v ktorých sa uplatňujú paušálne výdavky.⁶⁶

Medzi hlavné kritéria pri výbere príkladov najlepšej praxe v oblasti uplatňovania paušálnych výdavkov patrili sadzby paušálnych výdavkov, maximálny limit pri uplatňovaní paušálnych výdavkov, ročný príjem, resp. obrat z ktorého sa môžu uplatniť paušálne výdavky. Pre ucelený pohľad na uvedenú problematiku, súčasťou výberu boli aj špecifiká krajín pri uplatňovaní paušálnych výdavkov.

Rakúsko⁶⁷

FO-podnikatelia (SZČO) majú možnosť uplatniť si tzv. základný paušál na prevádzkové náklady percentom z čistého príjmu v závislosti od predmetu podnikateľskej činnosti t. j. vo výške 6 %, maximálne do výšky **13,20 tis. Eur** (výchova a vedecké činnosti, obchodné a technické poradenstvo, správa majetku alebo literárna činnosť) a vo výške 12 %, maximálne do výšky **26,40 tis. Eur** (odborná činnosť). Základný paušál je možné uplatniť v prípade, ak čistý ročný príjem SZČO nepresiahne 220 tis. Eur.

Okrem základného paušálu majú niektorí živnostníci možnosť súbežne uplatniť si paušál, ktorý podlieha osobitým nariadeniam o paušalizácii. Príkladom je paušálna sadzba pre malé podniky, ktoré nepresiahnu príjem v priebehu bežného obchodného roka 35 tis. Eur. V takomto prípade majú malé podniky zamerané na výrobnú činnosť možnosť uplatnenia 45 % sadzby z dosiahnutého príjmu a podniky poskytujúce služby 20 % sadzby z dosiahnutého príjmu.

Poľsko⁶⁸

V Poľsku si môže uplatniť paušálne výdavky SZČO aj zamestnanec. SZČO si môže paušálne výdavky uplatniť vo výške **20 %** a **50 %** z dosiahnutého zdaniteľného príjmu za príslušného zdaňovacieho obdobia.

Paušálne výdavky vo výške 50 % nie je možné uplatniť na všetky nezávislé činnosti. Zákon presne špecifikuje, na ktoré podnikateľské činnosti sa vzťahuje 50 % paušál, pričom v rámci uvedeného paušálu je stanovený maximálny limit vo výške **120 tis. PLN** (25,48 tis. Eur).⁶⁹ Špecifikom v rámci uplatňovania paušálnych výdavkov vo výške 20 % je, že nemá stanovený maximálny limit. Paušálne výdavky sú členené do príslušných kategórií, pričom pri všetkých kategóriách je možné znížiť základ dane o sociálne poistenie.

⁶⁵Súčasťou identifikovaných krajín je aj Maďarsko, v rámci ktorého si môžu uplatniť SZČO paušálne výdavky na príjem z prenájmu nehnuteľností.

⁶⁶Tepperová, J. Pavel J., Láčovová L. IMPACT OF LUMP SUM EXPENSE RATES ON PUBLIC REVENUE. Dostupné online: https://www.researchgate.net/publication/279338719_Impact_of_Lump_Sum_Expense_Rates_on_Public_Revenue

⁶⁷Dostupné online: https://www.wko.at/site/mehrsprachige_info/Z__pau__aliz__cia.html

⁶⁸Spracované na základe internej komunikácie s MF PL.

⁶⁹Prepočítané kurzom 2022 (4,71 PLN).

Slovinsko⁷⁰

V Slovinsku si môže paušálne výdavky uplatniť SZČO vykonávajúca živnosť, pričom môže ísť o hlavnú ako aj vedľajšiu živnosť. Pri vykonávaní živnosti ako hlavnej činnosti si môže SZČO uplatniť paušálne výdavky vo výške **80 %** z dosiahnutého príjmu za predošlé zdaňovacie obdobie nepresahujúceho **100 tis. Eur**, avšak maximálne do výšky **80 tis. Eur**. Zároveň takáto SZČO je povinná platiť zdravotné poistenie aspoň 5 po sebe nasledujúcich mesiacov.

Pri vykonávaní živnosti ako vedľajšej činnosti si môže SZČO uplatniť paušálne výdavky vo výške **80 %** z dosiahnutého príjmu za predošlé zdaňovacie obdobie nepresahujúceho **50 tis. Eur**, avšak maximálne do výšky **40 tis. Eur**.

Prezentované príklady dobrej praxe v oblasti uplatňovania paušálnych výdavkov za vybrané krajiny EÚ len potvrdzujú, že jedno z odporúčaní pre Slovensko je navýšenie maximálneho limitu paušálnych výdavkov.

⁷⁰Dostupné online:

https://www.fu.gov.si/en/business_events_businesses/determining_the_method_for_assessing_the_tax_base/

PRÍKLADY DOBREJ PRAXE

Rakúsko

Vyšší limit paušálnych výdavkov (26,40 tis. Eur) pri percentuálnej sadzbe 12 %. Možnosť súbežneho uplatnenia paušálu, ktorý podlieha osobitým nariadeniam. Príkladom je paušálna sadzba pre malé podniky

Poľsko

Vyšší limit paušálnych výdavkov (25,48 tis. Eur) pri percentuálnej sadzbe 50 %. Žiadny max. limit paušálnych výdavkov pri percentuálnej sadzbe 20%

Slovinsko

Vyšší limit paušálnych výdavkov (80 tis. Eur alebo 40 tis. Eur) pri percentuálnej sadzbe 80 %

Záver

Z hľadiska vývoja legislatívnych podmienok v oblasti paušálnych výdavkov od roku 1993 došlo v rámci ČR k častejším legislatívnym zmenám ako v SR. Medzi niektoré spoločné črty spomínaného legislatívneho vývoja paušálnych výdavkov v rámci oboch krajín patrili najmä zmeny percentuálnych sadzieb, zmeny maximálnych limitov pri uplatňovaní paušálnych výdavkov, zmeny v rámci definovania nových kategórií príjmov a zmeny v súbežnom uplatňovaní paušálnych a skutočných výdavkov.

Jednou zo zmien v podmienkach SR v roku 2013 bolo zrušenie uplatňovania paušálnych výdavkov z príjmov z prenájmu. Od roku 2013 si môže SZČO uplatniť na uvedený druh príjmu iba skutočné daňové výdavky. V podmienkach ČR si od roku 1993 nemôže uplatniť SZČO platby na sociálne a zdravotné poistenie nad rámec paušálnych výdavkov tak ako v SR, pričom od roku 2008 ani vo forme skutočných výdavkov. V roku 2013 si SZČO v ČR, ktoré si uplatňovali paušálne výdavky a mali príjem len z podnikateľskej činnosti alebo inej SZČ nemohli uplatniť zľavy na manželku (manžela) a daňové zvýhodnenie na vyživované dieťa. Zavedená zmena v spomínanom roku mala vplyv na výpočet dane z príjmu SZČO za rok 2013, ale pravdepodobne žiaden vplyv na rozhodovanie SZČO o uplatňovaní paušálnych výdavkov. Dôvodom bolo výrazné zvýšenie daňovej povinnosti (v niektorých prípadoch vznik daňovej povinnosti) a pokles čistého príjmu pre domácnosti. Ďalšou zo zmien bolo zavedenie tzv. solidárnej dane (7 %) z tej časti zisku (resp. základu dane), ktorá presiahla stanovenú hranicu. V praxi ovplyvnila uvedená zmena najmä SZČO s vyššími príjmami a tiež SZČO s uplatňovaním paušálnych výdavkov vo výške 40 %. V prípade, že tieto SZČO nemali ďalšie iné zdroje príjmu, nemohli si uplatniť zľavu na manželku (manžela) ani daňové zvýhodnenie na vyživované dieťa. Zároveň tak každé zarobené 1 Euro nad stanovený limit bolo zdaňované 22 % daňou (15 % daň a 7 % daň). V niektorých prípadoch uvedená zmena mohla spôsobiť dopyt SZČO po sociálnej dávke, pričom by došlo k opätovnému zaťaženiu štátneho rozpočtu v ČR.

Vplyv na SZČO uplatňujúce paušálne výdavky malo v podmienkach ČR v roku 2013 aj zavedenie možnosti rozdeliť základ dane na manželku ako spolupracujú osobu. Takáto SZČO mohla previesť na manželku podiel príjmov zo SZČ a časť paušálnych výdavkov, ktoré zároveň predstavovali jediný zdaniteľný príjem pre spomínanú manželku. V takomto prípade manželka preberá (nie uplatňuje) od manžela paušálne výdavky a je oprávnená uplatniť daňové zvýhodnenie na dieťa. Ďalšou zo zmien v roku 2017 bolo zrušenie zákazu uplatnenia zľavy na manželku (manžela), či daňového zvýhodnenia na vyživované dieťa. Jedným z dôvodov mohol byť práve vyššie spomínaný dopad zákazu na nízkopríjmové SZČO a ich domácnosť.

V SR si môže SZČO uplatniť paušálne výdavky vo výške 60 % z ročného zdaniteľného príjmu z podnikania, príjmu z inej samostatnej zárobkovej činnosti, alebo z príjmu použitia diela a umeleckého výkonu za príslušné zdaňovacie obdobie maximálne do výšky 20 tis. Eur. V podmienkach ČR je uplatňovanie paušálnych výdavkov možné z dosiahnutého príjmu zo samostatnej činnosti s výnimkou podielov na zisku spoločníkov v. o. s a komplementárov k. s., z príjmu z prenájmu za určitých podmienok alebo z príjmu príležitostnej nepodnikateľskej poľnohospodárskej výroby za príslušné zdaňovacie obdobie, maximálne do výšky 2 mil. CZK (81,04 tis. Eur). Percentuálne sadzby paušálnych výdavkov sú členené v závislosti od druhu dosiahnutého príjmu t. j. 80 %, 60 %, 40% a 30 %, pričom každá z nich má taktiež stanovený maximálny limit. Všetky stanovené maximálne limity pri uplatňovaní paušálnych výdavkov v ČR (vrátane porovnateľnej 60 % sadzby paušálnych výdavkov) prevyšujú maximálny limit paušálnych výdavkov v SR.

Medzi spoločné výhody uplatňovania paušálnych výdavkov v podmienkach SR a ČR patria uplatnenie vyšších výdavkov v porovnaní so skutočnými výdavkami. Vzhľadom na to, že pri uplatňovaní paušálnych výdavkov nie je potreba vedenia účtovníctva, jednou z ďalších spoločných výhod pri uplatňovaní paušálnych výdavkov v porovnaní s vedením účtovníctva je úspora finančných prostriedkov na služby účtovníka a účtovné programy. Okrem toho jednou z ďalších výhod je, že SZČO nemá povinnosť zostavovať účtovnú závierku ani výkazy, pretože pri uplatňovaní paušálnych výdavkov si SZČO vedie záznam o príjmoch a evidenciu pohľadávok v súvislosti s podnikateľskou činnosťou. S uvedeným súvisí aj nenáročný spôsob kalkulácie paušálnych výdavkov, nízka časová, administratívna náročnosť a dodržiavanie jedného zákona (t. j. zákona o dani z príjmu). Zároveň nie je potrebná preukázateľnosť výdavkov na základe príslušných dokladov (s výnimkou faktúr) a ich členenie na daňové a nedaňové výdavky. Uplatňovanie paušálnych výdavkov je dobrovoľným rozhodnutím, a nie povinnosťou SZČO.

Medzi spoločné nevýhody uplatňovania paušálnych výdavkov v podmienkach SR a ČR patria sledovanie maximálnych limitov. Nad rámec paušálnych výdavkov nie je možné uplatniť ďalšie výdavky (odpisy, mzdové náklady atď.). Odpisy hmotného a nehmotného majetku tak nie je možné uplatniť ako daňový výdavok v skutočnej výške. Tie sa vedú len v evidencii. Ďalšou z nevýhod je, že pri uplatňovaní paušálnych výdavkov nie je možná kombinácia skutočných výdavkov a paušálnych výdavkov, avšak rovnako ako v SR a ČR existujú výnimky. Výška paušálnych výdavkov pre zistenie základu dane je známa až na konci zdaňovacieho obdobia. Napriek tomu, že pri uplatňovaní paušálnych výdavkov nie je potrebná ich preukázateľnosť. Výnimkou je evidencia vystavených (resp. prijatých) faktúr spojených s nákupom tovaru alebo materiálu, súvisiacich s podnikateľskou činnosťou.

V podmienkach SR a ČR bol od roku 2011 do roku 2015 zaznamenaný klesajúci trend vývoja počtu SZČO. Uvedený trend v SR bol zapríčinený najmä zvyšovaním sociálnych odvodov a tiež dopadmi finančnej krízy a vládnymi opatreniami. Pokles počtu SZČO v roku 2015 bol spôsobený okrem iného aj zmenou metodiky posudzovania aktívnych subjektov zo strany Štatistického úradu SR. Následne ho od roku 2015 do roku 2021 vystriedal cyklický trend, ktorý bol ovplyvnený okrem iného aj vývojom legislatívnych podmienok uplatňovania paušálnych výdavkov. Jedným z dôvodov poklesu celkového počtu SZČO v podmienkach ČR za obdobie 2012 - 2014, bol pokles SZČO, ktorí vykonávali svoju podnikateľskú činnosť ako hlavnú činnosť. Od roku 2015 do roku 2021 ho vystriedal rastúci trend, ktorý bol podobne ako v SR pravdepodobne ovplyvnený aj vývojom legislatívnych podmienok uplatňovania paušálnych výdavkov.

Celkový počet SZČO uplatňujúcich paušálne výdavky mal v SR rovnako ako v ČR za obdobie 2015 – 2020 pretrvávajúco rastúci trend. Rovnako ako v podmienkach SR, tak aj v podmienkach ČR predstavuje uplatňovanie paušálnych výdavkov najčastejšiu formu uplatňovania výdavkov zo strany SZČO. Na základe podaných daňových priznaní SZČO za rok 2021 bol podiel SZČO uplatňujúcich paušálne výdavky v podmienkach SR a ČR na úrovni viac ako 65 %. Druhou najčastejšou formou uplatňovania výdavkov v rámci krajín bola daňová evidencia. Najmenej využívanou formou uplatňovania výdavkov bolo vedenie účtovníctva.

Hlavným zámerom výberu určitého spôsobu uplatňovania výdavkov je stanovenie základu dane pre výpočet dane z príjmu (resp. dane zo zisku) a následnej daňovej povinnosti. Na základe výsledkov modelových príkladov je uplatňovanie paušálnych výdavkov najvhodnejší spôsob uplatňovania výdavkov pre SZČO dosahujúcich žiadne resp. veľmi nízke výdavky. Okrem toho výsledky modelových príkladov poukazujú na to, že okrem výberu spôsobu uplatňovania výdavkov majú vplyv na daňovú povinnosť SZČO v podmienkach SR a ČR aj ďalšie faktory. V podmienkach SR je jedným z faktorov platby na sociálne a zdravotné poistenie, ktoré si môže SZČO uplatniť nad rámec paušálnych výdavkov. Okrem toho zľava

na dani daňovníka v ČR výraznejšie ovplyvňuje daňovú povinnosť ako NČZD na daňovníka v SR. To je zapríčinené tým, že zľava na poplatníka v ČR vstupuje do výpočtu až po vyčíslení dane, zatiaľ čo NČZD na daňovníka na Slovensku vstupuje do výpočtu už pri stanovení výšky základu dane. Medzi ďalšie faktory ovplyvňujúce výšku daňovej povinnosti v SZČO v SR a ČR patria aj uplatnenie daňových zliav či zvýhodnení. Výška NČZD na manželku v SR je vyššia v SR ako zľava na manželku v ČR. Vychádzajúc z modelového príkladu pri daňovom bonuse na 3 deti je situácia opačná, v ČR dosahuje daňový bonus vyššie hodnoty ako v SR.

Vychádzajúc zo zjednodušeného modelového príkladu za podmienky porovnateľného príjmu, platieb na sociálne a zdravotné poistenie, uplatnenia zľavy na dani daňovníka v ČR a nezdaniteľnej časti základu dane na daňovníka v SR je možné konštatovať, že v podmienkach ČR v porovnaní so Slovenskom je výhodou pre remeselníkov pri uplatňovaní paušálnych výdavkov zavedený 80 % paušálny výdavok, ako z hľadiska daňovej povinnosti, tak aj z hľadiska daňovo-odvodového zaťaženia. Pri ostatných živnostiach a slobodných povolaniach by bola daňová povinnosť vyššia v ČR v porovnaní so SR. Ale výsledné daňovo-odvodové zaťaženie pri ostatných živnostiach je nižšie v ČR a pri slobodných povolaniach je nižšie v SR.

Od roku 2017, v ktorom bol stanovený maximálny limit paušálnych výdavkov na úrovni 20 tis. Eur nedošlo do roku 2022 k jeho zmene, čím neodzrkadľuje okrem iného zmeny vo vývoji inflácie. Východiskom pre navrhovaný maximálny limit paušálnych výdavkov bola predikcia vývoja inflácie NBS na roky 2022 – 2024. Ďalším z dôvodov je fakt, že v porovnaní s ČR pri porovnateľnej výške paušálnych výdavkov (60 %) je maximálny limit stanovený na úrovni 48,60 tis. Eur.

Navrhovaný maximálny limit paušálnych výdavkov na hodnotu 25 208,90 Eur v roku 2022 by priniesol pre SZČO výhody vzhľadom na zvýšené náklady, ktoré boli spôsobené rastom inflácie na Slovensku. Na základe uvedeného by bola obsiahnutá skupina SZČO s príjmom do 42,01 tis. Eur. Uvedenú hranicu príjmu je potrebné zohľadňovať z dôvodu, aby SZČO nevznikla povinnosť zdaňovať príjem vyššou percentuálnou sadzbou ako je 15 % (t. j. 19 % a 25 %). V roku 2022 (rovnako ako v roku 2021) išlo o hranicu príjmu na úrovni 49,70 tis. Eur, v rámci ktorej je výška daňovej povinnosti na úrovni 15 %. Z uvedeného vyplýva, že navrhovaný maximálny limit pri uplatňovaní paušálnych výdavkov (60 %) v roku 2022 by mohol dosahovať výšku 29 874 Eur, čím by sa obsiahla skupina SZČO s príjmom do 49,79 tis. Eur. Ďalej sa dá predpokladať, že navýšením maximálneho limitu sa zvýši počet SZČO, ktoré si budú uplatňovať paušálne výdavky, keďže jednou z výhod je znížená administratívna záťaž. Percentuálna hodnota sadzby by mala byť ponechaná na súčasnej úrovni 60 %.

V rámci skupiny SZČO s príjmom do 49,79 tis. Eur a výdavkami do 29 874 Eur bola pozornosť venovaná najmä tým SZČO, ktorí dosiahli príjem v rozsahu nad 33,33 tis. Eur do 49,79 tis. Eur a skutočné výdavky do 29 874 Eur. Celkový počet spomínaných SZČO bol na úrovni 18 051, pričom 59,73 % SZČO (10 782) si uplatnilo paušálne a výdavky a 40,26 % SZČO (7 269) si uplatnilo skutočné výdavky. Dôvodom zvýšenej pozornosti vybranej skupine je, že navrhovaný maximálny limit paušálnych výdavkov by nemal vplyv na skupinu SZČO, ktorá dosiahla príjem do 33,33 tis. Eur a skutočné výdavky do 29 874 Eur. Uvedená skupina SZČO si bude naďalej môcť uplatniť paušálne výdavky len do výšky maximálne 20 tis. Eur (t. j. 60 % z príjmu do 33,33 tis. Eur).

V rámci analyzovanej skupiny na základe podaných daňových priznaní za rok 2021 by navrhovaný maximálny limit paušálnych výdavkov umožnil odhadom 10 782 SZČO pokračovať v uplatňovaní paušálnych výdavkov pričom by si mohli uplatniť vyššie paušálne výdavky ako v súčasnosti. Pre zvyšných odhadom 7 269 SZČO by navrhovaný maximálny limit paušálnych výdavkov predstavoval výhodu prejsť u uplatnenia skutočných výdavkov na

paušálne výdavky. Avšak v rámci uvedenej skupiny SZČO je potrebné zdôrazniť, že ich celkový počet by bol pravdepodobne v skutočnosti nižší. Jedným z dôvodov je, že na základe legislatívnych podmienok by si niektoré SZČO na uvedený príjem nemohli uplatniť paušálne výdavky. Ďalším z dôvodov je, že by napriek stanovenému maximálnemu limitu paušálnych výdavkov dosiahli skutočné výdavky vyššie v porovnaní s uplatnením paušálnych výdavkov. Rovnako aj nevedomosť o možnostiach uplatnenia paušálnych výdavkov pravdepodobne ovplyvní časť SZČO, ktoré si namiesto paušálnych výdavkov (ktoré by boli hľadiska výšky uplatnenia výdavkov výhodnejšie) uplatnia skutočné výdavky.

Na základe podaných daňových priznaní za rok 2021 by navrhovaný maximálny limit paušálnych výdavkov umožnil odhadom 1 063 SZČO s príjmom nad 49,79 tis. Eur a skutočnými výdavkami do 29 874 Eur pokračovať v uplatňovaní paušálnych výdavkov pričom by si mohli uplatniť vyššie paušálne výdavky ako v súčasnosti. A pre 491 SZČO z nich by nenastala situácia, že by skutočné výdavky prevyšovali paušálne výdavky.

Pre zvyšných odhadom 851 SZČO by navrhovaný maximálny limit paušálnych výdavkov mohol predstavovať výhodu prejsť z uplatnenia skutočných výdavkov na paušálne výdavky. Avšak v rámci uvedenej skupiny SZČO je potrebné zdôrazniť, že ich celkový počet by bol pravdepodobne v skutočnosti nižší. Jedným z dôvodov je, že na základe legislatívnych podmienok by si niektoré SZČO na uvedený príjem nemohli uplatniť paušálne výdavky. Rovnako aj nevedomosť o možnostiach uplatnenia paušálnych výdavkov pravdepodobne ovplyvní časť SZČO, ktoré si namiesto paušálnych výdavkov (ktoré by boli hľadiska výšky uplatnenia výdavkov výhodnejšie) uplatnia skutočné výdavky.

Výsledky prezentovaných príkladov dobrej praxe v rámci vybraných krajín EÚ (Rakúsko, Poľsko, Slovinsko) len potvrdili, že jedným z odporúčaní pre Slovensko je zvýšenie maximálneho limitu paušálnych výdavkov. Ďalším odporúčaním po vzore ČR je opätovné zavedenie možnosti uplatnenia paušálnych výdavkov na príjem z prenájmu nehnuteľností a tiež opätovné zavedenie ďalšej formy uplatňovania výdavkov v podobe režimu paušálnej dane.

NAVRHOVANÉ ODPORÚČANIA

Navýšenie maximálneho limitu paušálnych výdavkov na hodnotu 29 874 Eur

Opätovné zavedenie možnosti uplatnenia paušálnych výdavkov na príjem z prenájmu nehnuteľností

Zvýšenie povedomia SZČO o výhodách uplatňovania paušálnych výdavkov

Opätovné zavedenie ďalšej formy uplatňovania výdavkov v podobe režimu paušálnej dane

Zoznam príloh

Príloha 1: Priemerný ročný kurz českej koruny a eura za obdobie 2011-2022

Rok	Mena euro	Hodnota českej koruny
2022	1 EUR	24,68 CZK
2021	1 EUR	25,65 CZK
2020	1 EUR	26,44 CZK
2019	1 EUR	25,67 CZK
2018	1 EUR	25,64 CZK
2017	1 EUR	26,33 CZK
2016	1 EUR	27,03 CZK
2015	1 EUR	27,28 CZK
2014	1 EUR	27,53 CZK
2013	1 EUR	25,97 CZK
2012	1 EUR	25,14 CZK
2011	1 EUR	24,59 CZK

Zdroj: Česká národní banka

Zoznam použitej literatúry

Aspi. 157/1993 Sb. novela zákona ČNR o daních z příjmů. Dostupné online: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/40980/1/2>

ČSOB. Průvodce podnikáním. Dostupné online: <https://www.pruvodcepodnikanim.cz/clanek/ucetnictvi-a-danova-evidence/>

DAUC.cz. Vše pro daňáře a účetní. Dostupné online: <https://www.dauc.cz/>

Die Wirtschaftskammer Burgenland. Základná paušalizácia. Dostupné online: https://www.wko.at/site/mehrsprachige_info/Z_pau_aliz_cia.html

Finance.cz. Dostupné online: <https://www.finance.cz>

Finančná správa. Slovenská republika. Výdavky percentom z príjmov. Dostupné online: <https://podpora.financnasprava.sk/270033-V%C3%BDdavky-percentom-z-pr%C3%ADjmov-?r=1>

Inštitút finančnej politiky SR

Jak podnikat.cz. Dostupné online: <https://www.jakpodnikat.cz/>

Ministerstvo financí České republiky. Rozhovor ministryně financí o paušální dani pro server podnikatel.cz. Dostupné online: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/v-mediich/2020/rozhovor-ministryne-financi-o-pausalni-d-40236>

Ministerstvo financí ČR

Ministerstvo financí PL

NEOTAX. Změny v paušální dani 2022: zvýšení limitu a rozšíření na 3 pásma. Dostupné online: <https://neotax.eu/cs/blog/zmeny-v-pausalni-dani-2022-zvyseni-limitu-a-rozsireni-na-3-pasma>

Podnikajte.sk. Jednoduché účtovníctvo alebo daňová evidencia?. Dostupné online: <https://www.podnikajte.sk/jednoduche-uctovnictvo/jednoduche-uctovnictvo-danova-evidencia>

Podnikatel.cz. Jak změnit způsob uplatňování výdajů u OSVČ? Máme návod. Dostupné online: <https://www.podnikatel.cz/clanky/pausalni-vydaje/>

Portál.POHODA.cz. Pojistné OSVČ v daňovém přiznání za r. 2008. Dostupné online: <https://portal.pohoda.cz/dane-ucetnictvi-mzdy/dan-z-prijmu/pojistne-osvc-v-danovem-priznani-za-r-2008/?feed=news>

Republic of Slovenia. Determining the method for assessing the tax base. Dostupné online: https://www.fu.gov.si/en/business_events_businesses/determining_the_method_for_assessing_the_tax_base/

Slov-lex.sk. Právny informačný portál. Dostupné online: <https://www.slov-lex.sk/domov>

Štatistický úrad Slovenskej republiky

Tepperová, J. Pavel J., Láchová L. IMPACT OF LUMP SUM EXPENSE RATES ON PUBLIC REVENUE. Dostupné online:

https://www.researchgate.net/publication/279338719_Impact_of_Lump_Sum_Expense_Rates_on_Public_Revenue

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z príjmov